

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 2ας Μαρτίου 2023 *

Περιεχόμενα

I.	Το νομικό πλαίσιο	4
A.	Το διεθνές δίκαιο	4
B.	Το δίκαιο της Ένωσης	5
1.	Η οδηγία για τους οικοτόπους	5
2.	Η οδηγία για τα πτηνά	8
Γ.	Το πολωνικό δίκαιο	10
1.	Ο νόμος περί δασών	10
2.	Ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής	11
3.	Ο νόμος περί προστασίας της φύσης	13
4.	Ο νόμος περί της προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον	13
5.	Ο νόμος περί προστασίας του περιβάλλοντος	14
II.	Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία	14
III.	Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου	15
IV.	Επί της προσφυγής	16
A.	Επί της πρώτης αιτιάσεως	16
1.	Επί της παραβάσεως των διατάξεων που αφορούν την προστασία των ειδών	16
α)	Επιχειρήματα των διαδίκων	16
β)	Εκτίμηση του Δικαστηρίου	20

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

2. Επί της παραβίασης των διατάξεων σχετικά με την προστασία των οικοτόπων	24
α) Επιχειρήματα των διαδίκων	24
β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου	26
B. Επί της δεύτερης αιτίασης	28
1. Επιχειρήματα των διαδίκων	28
2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου	34
α) Επί της ενστάσεως απαραδέκτου της δεύτερης αιτίασης	34
β) Επί της παραβάσεως	35
V. Επί των δικαστικών εξόδων	39

«Παράβαση κράτους μέλους – Περιβάλλον – Οδηγία 92/43/ΕΟΚ – Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας – Άρθρο 6, παράγραφοι 1 έως 3, άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως δ', άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', και άρθρο 16, παράγραφος 1 – Οδηγία 2009/147/ΕΚ – Διατήρηση των αγρίων πτηνών – Άρθρο 4, παράγραφος 1, άρθρο 5, στοιχεία α', β' και δ', και άρθρο 9, παράγραφος 1 – Διαχείριση των δασών που στηρίζεται στην ορθή πρακτική – Σχέδια δασικής διαχείρισης – Σύμβαση του Ώρχους – Πρόσβαση στη δικαιοσύνη – Άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', και άρθρο 9, παράγραφος 2 – Έλεγχος ουσιαστικής και διαδικαστικής νομιμότητας των σχεδίων δασικής διαχείρισης – Δικαίωμα των περιβαλλοντικών οργανώσεων για άσκηση προσφυγής»

Στην υπόθεση C-432/21,

με αντικείμενο προσφυγή δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 15 Ιουλίου 2021,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την M. Brauhoff, τον G. Gattinara, τον C. Hermes και την D. Milanowska,

προσφεύγουσα,

κατά

Δημοκρατίας της Πολωνίας, εκπροσωπούμενης από τον B. Majczyna,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Prechal, πρόεδρο τμήματος, M. L. Arastey Sahún (εισηγήτρια), F. Biltgen, N. Wahl και J. Passer, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: L. Medina

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της απόφασεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την προσφυγή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει:
 - ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, θεσπίζοντας εθνικές διατάξεις βάσει των οποίων η διαχείριση των δασών που στηρίζεται στην ορθή πρακτική δεν παραβαίνει καμία διάταξη για την προστασία της φύσης δυνάμει της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ 1992, L 206, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17/ΕΕ του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2013 (ΕΕ 2013, L 158, σ. 193) (στο εξής: οδηγία για τους οικοτόπους), και της οδηγίας 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ 2010, L 20, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17 (στο εξής: οδηγία για τα πτηνά), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 1, το άρθρο 6, παράγραφος 2, το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως δ', το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', και το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους, καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, το άρθρο 5, στοιχεία α', β' και δ', και το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά, και
 - ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, αποκλείοντας τη δυνατότητα των περιβαλλοντικών οργανώσεων να προσβάλουν δικαστικώς τα σχέδια δασικής διαχείρισης, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, σε συνδυασμό με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 216, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα, η οποία υπογράφηκε στο Ώρχους στις 25 Ιουνίου 1998 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2005/370/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 2005 (ΕΕ 2005, L 124, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση του Ώρχους).

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το διεθνές δίκαιο

- 2 Το άρθρο 6 της Σύμβασης του Ώρχους, με τίτλο «Συμμετοχή του κοινού σε αποφάσεις για ειδικές δραστηριότητες», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Κάθε μέρος:

- α) εφαρμόζει τις διατάξεις του παρόντος άρθρου όσον αφορά αποφάσεις για το κατά πόσον θα επιτρέπονται προτεινόμενες δραστηριότητες που απαριθμούνται στο παράρτημα I·
- β) σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο, εφαρμόζει επίσης τις διατάξεις του παρόντος άρθρου σε αποφάσεις για προτεινόμενες δραστηριότητες που δεν απαριθμούνται στο παράρτημα I, οι οποίες δύνανται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Για τον σκοπό αυτόν, τα μέρη καθορίζουν σε κάθε περίπτωση κατά πόσον η εν λόγω προτεινόμενη δραστηριότητα υπόκειται σε αυτές τις διατάξεις και
- γ) [δύνανται να αποφασίσει], κατά περίπτωση, εάν προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, να μην [εφαρμόσει] τις διατάξεις του παρόντος άρθρου για προτεινόμενες δραστηριότητες που εξυπηρετούν σκοπούς εθνικής άμυνας, εάν το εν λόγω μέρος κρίνει ότι η συγκεκριμένη εφαρμογή θα είχε δυσμενείς επιπτώσεις στους σκοπούς αυτούς.»

- 3 Το άρθρο 9 της εν λόγω Σύμβασης, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πρόσβαση στη δικαιοσύνη», ορίζει τα εξής:

«[...]

2. Κάθε μέρος, στο πλαίσιο της εθνικής του νομοθεσίας, εξασφαλίζει ότι το ενδιαφερόμενο κοινό:

- α) το οποίο έχει επαρκές συμφέρον ή, εναλλακτικά·
- β) το οποίο ισχυρίζεται προσβολή δικαιώματος, σε περίπτωση που η διοικητική δικονομία ενός μέρους το απαιτεί ως προϋπόθεση, διαθέτει πρόσβαση σε διαδικασία επανεξέτασης ενώπιον δικαστηρίου ή/και άλλου ανεξάρτητου και αμερόληπτου φορέα που καθορίζεται δια νόμου, προκειμένου να προσβάλει την ουσιαστική και τυπική νομιμότητα οποιασδήποτε απόφασης, πράξης ή παράλειψης που υπόκειται στις διατάξεις του άρθρου 6 και, σε περίπτωση που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο και υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 3, άλλων σχετικών διατάξεων της παρούσας σύμβασης.

Τι είναι αυτό που συνιστά επαρκές συμφέρον και προσβολή δικαιώματος προσδιορίζεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του εθνικού δικαίου και σύμφωνα με τον στόχο να παρέχεται στο ενδιαφερόμενο κοινό ευρεία πρόσβαση στη δικαιοσύνη εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας σύμβασης. Για τον σκοπό αυτόν, κρίνεται επαρκές για τον σκοπό του στοιχείου α), το συμφέρον οποιουδήποτε μη κυβερνητικού οργανισμού ο οποίος πληροί τις απαιτήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2 παράγραφος 5. Οι εν λόγω οργανισμοί θεωρείται επίσης ότι έχουν δικαιώματα που μπορούν να προσβληθούν για τον σκοπό του στοιχείου β).

Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου 2 δεν αποκλείουν τη δυνατότητα προκαταρκτικής διαδικασίας επανεξέτασης ενώπιον διοικητικής αρχής και δεν επηρεάζουν την απαίτηση να εξαντληθούν οι διαδικασίες διοικητικής επανεξέτασης πριν από την προσφυγή σε διαδικασίες δικαστικής επανεξέτασης, σε περίπτωση που υφίσταται η εν λόγω απαίτηση βάσει του εθνικού δικαίου.

3. Επιπλέον, και υπό την επιφύλαξη των διαδικασιών επανεξέτασης που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2, κάθε μέρος εξασφαλίζει ότι, σε περίπτωση που πληροί τα τυχόν κριτήρια που καθορίζονται στο εθνικό του δίκαιο, το κοινό διαθέτει πρόσβαση σε διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες, προκειμένου να προσβάλει πράξεις και παραλείψεις από ιδιώτες και δημόσιες αρχές, οι οποίες συνιστούν παράβαση διατάξεων του εθνικού του δικαίου σχετικά με το περιβάλλον.

4. Επιπλέον, και υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 1, οι διαδικασίες που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2 και 3 προβλέπουν κατάλληλη και αποτελεσματική επανόρθωση, συμπεριλαμβανομένων προσωρινών μέτρων, όπως ενδείκνυται, και είναι αμερόληπτες, δίκαιες, έγκαιρες και μη απαγορευτικά δαπανηρές. Οι αποφάσεις κατά το παρόν άρθρο δίδονται εγγράφως ή καταγράφονται. Στις αποφάσεις των δικαστηρίων, και όποτε είναι δυνατόν των άλλων φορέων, έχει πρόσβαση το κοινό.

[...]

B. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Η οδηγία για τους οικοτόπους

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας για τους οικοτόπους ορίζει τα εξής:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) “*διατήρηση*”: ένα σύνολο μέτρων που απαιτούνται για να διατηρηθούν ή αποκατασταθούν οι φυσικοί οικοτόποι και οι πληθυσμοί ειδών αγρίας χλωρίδας και πανίδας σε ικανοποιητική κατάσταση όπως ορίζεται στα στοιχεία ε) και θ)·

[...]

ι) “*τόπος*”: μια γεωγραφικώς καθορισμένη περιοχή, η επιφάνεια της οποίας προσδιορίζεται σαφώς·

ια) “*τόπος κοινοτικής σημασίας*”: ένας τόπος ο οποίος, στη βιογεωγραφική περιοχή ή στις βιογεωγραφικές περιοχές στις οποίες ανήκει, συνεισφέρει σημαντικά στη διατήρηση ή την αποκατάσταση ενός τύπου φυσικού οικοτόπου του παραρτήματος I ή ενός είδους του παραρτήματος II, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης και ο οποίος μπορεί επί πλέον να συνεισφέρει σημαντικά στη συνοχή της “Φύσης 2000” (Natura 2000) που αναφέρεται στο άρθρο 3 ή/και να συνεισφέρει σημαντικά στη συντήρηση της βιολογικής πολλαπλότητας στις συγκεκριμένες βιογεωγραφικές περιοχές.

Για τα ζωικά είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένα εδάφη, οι τόποι κοινοτικής σημασίας αντιστοιχούν στις τοποθεσίες, μέσα στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών, οι οποίες παρουσιάζουν τα ουσιώδη για τη ζωή και αναπαραγωγή τους φυσικά ή βιολογικά στοιχεία·

ιβ) “ειδική ζώνη διατήρησης”: ένας τόπος κοινοτικής σημασίας ορισμένος από τα κράτη μέλη μέσω κανονιστικής, διοικητικής ή/και συμβατικής πράξης, στον οποίο εφαρμόζονται τα μέτρα διατήρησης που απαιτούνται για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων ή/και των πληθυσμών των ειδών για τα οποία ορίστηκε ο τόπος·

[...]».

5 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία σκοπό έχει να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η συνθήκη.

2. Τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται σύμφωνα με την παρούσα οδηγία αποσκοπούν στη διασφάλιση της διατήρησης ή της αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος.

[...]»

6 Το άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Για τις ειδικές ζώνες διατήρησης, τα κράτη μέλη καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος I και των ειδών του παραρτήματος II, τα οποία απαντώνται στους τόπους.

2. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις ειδικές ζώνες διατήρησης να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν ορισθεί, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σημαντικές όσον αφορά τους στόχους της παρούσας οδηγίας.

3. Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.

4. Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους

σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε.

Όταν ο τόπος περί του οποίου πρόκειται είναι τόπος όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή/και ένα είδος προτεραιότητας, είναι δυνατόν να προβληθούν μόνον επιχειρήματα σχετικά με την υγεία ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια ή σχετικά με θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον, ή, κατόπιν γνωμοδότησεως της Επιτροπής, άλλοι επιτακτικοί σημαντικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος.»

7 Το άρθρο 12, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που αναφέρονται στο σημείο α) του παραρτήματος IV, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, που να απαγορεύει:

- α) κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση·
- β) να παρενοχλούνται εκ προθέσεως τα εν λόγω είδη, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση·
- γ) την εκ προθέσεως καταστροφή ή τη συλλογή των αυγών στο φυσικό περιβάλλον·
- δ) τη βλάβη ή καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης.»

8 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εκδίδουν τις απαιτούμενες διατάξεις ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των φυτικών ειδών που αναφέρονται στο σημείο β) του παραρτήματος IV, που να απαγορεύει:

- α) την εκ προθέσεως αποκομιδή καθώς και τη συλλογή, κοπή, εκρίζωση ή καταστροφή δειγμάτων των εν λόγω ειδών, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους·
- β) την κατοχή, μεταφορά, εμπορία ή ανταλλαγή και προσφορά για εμπορικούς σκοπούς δειγμάτων των εν λόγω ειδών, που έχουν συλλεγεί από το φυσικό περιβάλλον, εκτός εκείνων που έχουν συλλεγεί νομίμως πριν αρχίσει να παράγει αποτελέσματα η παρούσα οδηγία.»

9 Το άρθρο 16 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη, υπό τον όρο ότι δεν υπάρχει άλλη αποτελεσματική λύση και ότι η παρέκκλιση δεν παραβιάζει τη διατήρηση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των πληθυσμών των συγκεκριμένων ειδών στην περιοχή της φυσικής του[ς] κατανομής, μπορούν να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις των άρθρων 12, 13, 14 και 15 στοιχεία α) και β):

- α) για να προστατεύσουν την άγρια πανίδα και χλωρίδα και να διατηρήσουν τους φυσικούς οικοτόπους·

- β) για να προλάβουν σοβαρές ζημιές, ιδίως των καλλιεργειών, της κτηνοτροφίας, των δασών, των πληθυσμών ιχθύων και των υδάτων και ιδιοκτησιών άλλης μορφής·
- γ) για λόγους δημόσιας υγείας και ασφαλείας ή για άλλους επιτακτικούς λόγους προέχοντος δημοσίου συμφέροντος, συμπεριλαμβανομένων τυχόν λόγων κοινωνικού ή οικονομικού χαρακτήρα και ευεργετικών συνεπειών πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον·
- δ) για εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς λόγους, για λόγους αποκατάστασης πληθυσμών και επανεισαγωγής των εν λόγω ειδών και για επιχειρήσεις αναπαραγωγής που απαιτούνται για τους σκοπούς αυτούς, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής αναπαραγωγής των φυτών·
- ε) για να επιτρέψουν, υπό όρους αυστηρά ελεγχόμενους, την επιλεκτική και ποσοτικά περιορισμένη σύλληψη ή κράτηση περιορισμένου αριθμού, προσδιορισμένου από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, μερικών δειγμάτων των ειδών που αναφέρει το παράρτημα IV.

2. Τα κράτη μέλη αποστέλλουν στην Επιτροπή κάθε δύο χρόνια μια έκθεση, συντεταγμένη σύμφωνα με το υπόδειγμα που καταρτίζει η επιτροπή, για τις παρεκκλίσεις που παραχωρήθηκαν δυνάμει της παραγράφου 1. Η Επιτροπή ανακοινώνει τη γνώμη της για αυτές τις παρεκκλίσεις μέσα σε δώδεκα μήνες το πολύ από την παραλαβή των εκθέσεων και ενημερώνει την επιτροπή.

[...]»

2. Η οδηγία για τα πτηνά

10 Το άρθρο 1 της οδηγίας για τα πτηνά έχει ως εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία αφορά τη διατήρηση όλων των ειδών πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών στο οποίο εφαρμόζεται η Συνθήκη. Έχει αντικείμενο την προστασία, τη διαχείριση και τη ρύθμιση των ειδών αυτών και κανονίζει την εκμετάλλευσή τους.

2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στα πτηνά, τα αυγά τις φωλιές και τους οικοτόπους τους.»

11 Το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«1. Για τα είδη που αναφέρονται στο παράρτημα I προβλέπονται μέτρα ειδικής διατηρήσεως, που αφορούν τον οικοτόπό τους, για να εξασφαλισθεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή των ειδών αυτών στη ζώνη εξαπλώσεώς τους.

Για τον σκοπό αυτό λαμβάνονται υπόψη:

- α) τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση·
- β) τα είδη που είναι ευπαθή σε ορισμένες μεταβολές των οικοτόπων τους·
- γ) τα είδη που θεωρούνται σπάνια διότι οι πληθυσμοί τους είναι μικροί ή η τοπική τους εξάπλωση περιορισμένη·
- δ) άλλα είδη που έχουν ανάγκη ιδιαίτερης προσοχής, λόγω ιδιοτυπίας του οικοτόπου τους.

Για να πραγματοποιηθούν οι εκτιμήσεις θα ληφθούν υπόψη οι τάσεις και οι μεταβολές των επιπέδων του πληθυσμού.

Τα κράτη μέλη κατατάσσουν κυρίως σε ζώνες ειδικής προστασίας τα εδάφη τα πιο κατάλληλα, σε αριθμό και επιφάνεια, για τη διατήρηση των ειδών αυτών στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία έχει εφαρμογή η παρούσα οδηγία.

2. Ανάλογα μέτρα υιοθετούνται από τα κράτη μέλη για τα αποδημητικά είδη που δεν μνημονεύονται στο παράρτημα I, των οποίων η έλευση είναι τακτική, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες προστασίας στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία εφαρμόζεται η παρούσα οδηγία, όσον αφορά τις περιοχές αναπαραγωγής, αλλαγής φτερώματος και διαχειμάσεως, και τις ζώνες όπου βρίσκονται οι σταθμοί κατά μήκος των οδών αποδημίας. [...]

[...]

4. Τα κράτη μέλη υιοθετούν κατάλληλα μέτρα για να αποφεύγουν, στις ζώνες προστασίας που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2, τη ρύπανση ή την υποβάθμιση των οικοτόπων, καθώς και τις επιζήμιες για τα πτηνά διαταράξεις, όταν αυτές έχουν σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς στόχους του παρόντος άρθρου. Τα κράτη μέλη θα προσπαθήσουν, επίσης, να αποφύγουν τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων και έξω από τις ζώνες προστασίας.»

12 Το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των άρθρων 7 και 9, τα κράτη μέλη υιοθετούν τα αναγκαία μέτρα για να εγκαθιδρύσουν ένα γενικό καθεστώς προστασίας όλων των ειδών πτηνών που αναφέρονται στο άρθρο 1 και περιλαμβάνουν ειδικότερα την απαγόρευση:

α) τ[ης] εκ προθέσεως [θανατώσεως] ή συλλήψεως πτηνών με οιονδήποτε τρόπο·

β) της εκ προθέσεως καταστροφής ή βλάβης των φωλιών και των αυγών και της αφαιρέσεως των φωλιών·

[...]

δ) της σκόπιμης ενόχλησης των πτηνών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως, όταν αυτή έχει σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς σκοπούς της παρούσας οδηγίας·

[...]».

13 Κατά το άρθρο 9 της ίδιας οδηγίας:

«1. Εφόσον δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να μην εφαρμόσουν τις διατάξεις των άρθρων 5 έως 8 για τους εξής λόγους:

α) – για λόγους υγείας και δημόσιας ασφάλειας,

– για λόγους αεροπορικής ασφάλειας,

- για να προληφθούν σοβαρές ζημιές στις καλλιέργειες, στα οικιακά ζώα, στα δάση, στην αλιεία και στα ύδατα,
 - για την προστασία της χλωρίδας και πανίδας·
- β) για ερευνητικούς και διδακτικούς σκοπούς, για σκοπούς εμπλουτισμού πληθυσμών και επανεισαγωγής, καθώς και για εκτροφή σχετική με αυτές τις ενέργειες·
- γ) για να επιτραπεί με αυστηρά ελεγχόμενους όρους και τρόπο επιλεκτικό η σύλληψη, η κράτηση και η ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών σε μικρές ποσότητες.
2. Οι εξαιρέσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 πρέπει να μνημονεύουν:
- α) τα είδη που αποτελούν αντικείμενο εξαιρέσεων·
 - β) τα επιτρεπόμενα μέσα, εγκαταστάσεις ή μεθόδους συλλήψεως ή θανατώσεως·
 - γ) τις συνθήκες κινδύνου και τις χρονικές και τοπικές περιστάσεις στις οποίες οι εξαιρέσεις μπορούν να εφαρμοσθούν·
 - δ) την αρχή η οποία είναι αρμόδια να δηλώσει ότι πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις και να αποφασίσει ποια μέσα, εγκαταστάσεις ή μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν, σε ποια όρια και από ποια πρόσωπα·
 - ε) τους ελέγχους που θα πραγματοποιηθούν.
3. Τα κράτη μέλη απευθύνουν κάθε χρόνο στην Επιτροπή έκθεση για την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1 και 2.

[...]»

Γ. Το πολωνικό δίκαιο

1. Ο νόμος περί δασών

- 14 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του *ustawa o lasach* (νόμου περί δασών), της 28ης Σεπτεμβρίου 1991 (Dz. U. του 1991, αριθ. 101, θέση 444), όπως κωδικοποιήθηκε (Dz. U. του 2018, θέση 2129) (στο εξής: νόμος περί δασών), ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου νοούνται ως:

[...]

- 6) σχέδιο δασικής διαχείρισης – το βασικό έγγραφο για τη δασική διαχείριση το οποίο καταρτίζεται για συγκεκριμένο τόπο, περιέχει περιγραφή και αξιολόγηση της κατάστασης του δάσους και εκθέτει τους σκοπούς, τις υποχρεώσεις και τις μεθόδους της δασικής διαχείρισης·

[...]».

- 15 Το άρθρο 14b του νόμου περί δασών, το οποίο προστέθηκε την 1η Ιανουαρίου 2017 με το άρθρο 2 του *ustawa o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy o lasach* (νόμου για την τροποποίηση του νόμου περί προστασίας της φύσης και του νόμου περί δασών), της 16ης Δεκεμβρίου 2016 (Dz. U. του 2016, θέση 2249), έχει ως εξής:

«1. Οι κύριοι δασών υλοποιούν τους σκοπούς και τις αρχές δασικής διαχείρισης που ορίζει ο παρών νόμος και εκπληρώνουν ιδίως τις υποχρεώσεις που ορίζει το άρθρο 9, παράγραφος 1, το άρθρο 13, παράγραφος 1, και το άρθρο 14, παράγραφος 4, κατά τον τρόπο που επιλέγουν οι ίδιοι, εκτός αν ο νόμος ορίζει τον τρόπο εκπλήρωσης της συγκεκριμένης υποχρέωσης.

[...]

3. Η διαχείριση των δασών σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ορθής δασοκομικής πρακτικής δεν συνιστά παραβίαση των διατάξεων σχετικά με την προστασία ορισμένων φυσικών πόρων, σχηματισμών και στοιχείων, και ιδίως των διατάξεων του άρθρου 51 και του άρθρου 52 του *[ustawa o ochronie przyrody* (νόμου περί προστασίας της φύσης), της 16ης Απριλίου 2004 (κωδικοποιημένο κείμενο Dz. U. του 2018, θέση 1614) (στο εξής: νόμος περί προστασίας της φύσης)].»

- 16 Το άρθρο 22 του νόμου περί δασών προβλέπει τα εξής:

«1. Ο Υπουργός Περιβάλλοντος εγκρίνει σχέδιο δασικής διαχείρισης για τα δάση που ανήκουν στο Δημόσιο και απλοποιημένα σχέδια δασικής διαχείρισης για τα δάση που αποτελούν πόρους της γεωργικής περιουσίας του Δημοσίου.

[...]

4. Ο Υπουργός Περιβάλλοντος επιβλέπει την εκτέλεση των σχεδίων δασικής διαχείρισης για τα δάση που ανήκουν στο Δημόσιο και την εκτέλεση των απλοποιημένων σχεδίων δασικής διαχείρισης για τα δάση που αποτελούν πόρους της γεωργικής περιουσίας του Δημοσίου.

[...].»

2. *Ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής*

- 17 Οι απαιτήσεις ορθής δασοκομικής πρακτικής ορίζονται στον *rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej* (κανονισμό του Υπουργού Περιβάλλοντος για τις απαιτήσεις ορθής δασοκομικής πρακτικής), της 18ης Δεκεμβρίου 2017 (Dz. U. του 2017, θέση 2408) (στο εξής: κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής).

- 18 Η παράγραφος 1 του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Ορίζονται οι εξής απαιτήσεις ορθής δασοκομικής πρακτικής:

- 1) πριν από την εκτέλεση των δασοκομικών εργασιών, διενεργείται επιτόπια επιθεώρηση στο τμήμα δάσους ή στο δασοτεμάχιο όπου θα εκτελεστούν οι εργασίες προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπάρχουν προστατευόμενα είδη ή τόποι δυνητικής παρουσίας τους·

- 2) πριν από την εκτέλεση των δασοκομικών εργασιών, γίνεται προσωρινή σήμανση των τόπων παρουσίας των προστατευόμενων ειδών και των τόπων με ιδιαίτερη σημασία για τα προστατευόμενα είδη οι οποίοι πρέπει να διατηρηθούν ή λαμβάνεται με άλλον τρόπο μέριμνα ώστε οι τόποι αυτοί να είναι γνωστοί σε εκείνους που εκτελούν τις εργασίες·
- 3) αν κατά την εκτέλεση των εργασιών διαπιστωθεί η ύπαρξη τόπων παρουσίας προστατευόμενων ειδών ή τόπων δυνητικής παρουσίας προστατευόμενων ειδών, εφαρμόζονται αναλόγως τα σημεία 1 και 2 και, κατά περίπτωση, τροποποιείται αμέσως ο τρόπος εκτέλεσης των εργασιών και, εφόσον είναι αναγκαίο, λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για την ελαχιστοποίηση ή την αντιστάθμιση των βλαβών που έχουν προκληθεί·
- 4) σε απόσταση τουλάχιστον δέκα μέτρων από τις όχθες υδάτινων επιφανειών ή ρευμάτων, διατηρούνται: οι κατακείμενοι κορμοί δέντρων, ο υπόροφος και οι κροκάλες, προκειμένου να διευκολύνεται η πρόσβαση των ζώων στο νερό και η μετανάστευσή τους·
- 5) κατά την περίοδο αναπαραγωγής των πτηνών, δεν επιτρέπεται η κοπή των δέντρων στα οποία έχουν εντοπιστεί φωλεοποιά πτηνά·
- 6) διατηρούνται τα δέντρα με κοιλότητες έως τη φυσική αποσύνθεσή τους·
- 7) τα νεκρά δέντρα διατηρούνται ώστε να εξασφαλίζεται η συνέχεια του νεκρού ξύλου, εφόσον η ποσότητά του δεν προκαλεί κίνδυνο πυρκαγιάς ή επιβλαβών βιοτικών παραγόντων·
- 8) τα ενδοδασικά διάκενα, στα οποία περιλαμβάνονται τα ξέφωτα και οι λειμώνες, όπου έχουν εντοπιστεί τόποι παρουσίας προστατευόμενων ειδών που συνδέονται με ανοικτές εκτάσεις, διατηρούνται σε σταθερή κατάσταση μέσω της απομάκρυνσης, εφόσον είναι αναγκαίο, δέντρων και θάμνων και μέσω χορτοκοπής με αφαίρεση της βιομάζας·
- 9) τα ενδοδασικά υδάτινα συστήματα και υδατορρέυματα διατηρούνται στη φυσική τους κατάσταση ή, σε ειδικές περιπτώσεις, σε σχεδόν φυσική κατάσταση·
- 10) δεν επιτρέπεται η χρήση υδατορρευμάτων για την αποκομιδή της ξυλείας·
- 11) για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισης λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη διατήρησης της ποικιλομορφίας των σταδίων ανάπτυξης των δασοσυστάδων στο επίπεδο του τοπίου·
- 12) στις συστάδες δένδρων συνιστάται η διασφάλιση του ποσοστού των πρωτοπόρων ειδών στη φυτική διαδοχή, ιδίως όσον αφορά τη σημύδα, τη λεύκα και τη γιδοϊτιά. Ο κύριος του δάσους αποφασίζει για το αν το ποσοστό των ανωτέρω ειδών θα υπερβαίνει το 10%, λαμβάνοντας υπόψη φυσικά, κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια·
- 13) για την αποκατάσταση και τη δάσωση λαμβάνονται υπόψη:
 - a) οι περιφερειακές φυσικές συνθήκες,
 - b) η περιφερειακή διαφοροποίηση των σπόρων κατά την έννοια της νομοθεσίας περί δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού,
 - c) οι συνθήκες του οικοτόπου και η κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος·
- 14) πριν από τη διενέργεια αναγεννητικής υλοτομίας, επιλέγεται ο τύπος της υλοτόμησης ανάλογα με την προβλεπόμενη αναγεννητική μέθοδο: φυσική ή τεχνητή·

- 15) η μέθοδος φυσικής αναγέννησης εφαρμόζεται όταν το βασικό υλικό της δασοσυστάδας από το οποίο θα προκύψει η αναπαραγωγή του πληθυσμού είναι υψηλής ποιότητας και απαρτίζεται από είδη των οποίων η παρουσία είναι επιθυμητή στον συγκεκριμένο τόπο, όταν οι συνθήκες του οικοτόπου επιτρέπουν τη φυσική αναγέννηση και όταν η φυσική αναγέννηση μπορεί να καλύψει τουλάχιστον 50 % της οικείας έκτασης και να διασφαλίζει τη σταθερότητα της δασοσυστάδας·
- 16) στις ώριμες για αναγέννηση δασοσυστάδες των οποίων η διαχείριση γίνεται με αποψιλωτική υλοτομία άνω του 1 ha, πρέπει να παραμένουν στη φυσική τους κατάσταση συστάδες παλαιών δέντρων οι οποίες δεν πρέπει να καταλαμβάνουν περισσότερο από το 5 % της έκτασης που θα αποψιλωθεί·
- 17) δεν επιτρέπεται η αποψιλωτική υλοτομία σε σημεία που γειτνιάζουν άμεσα με πηγές, ποταμούς, λίμνες, τυρφώνες και συστήματα πηγών, καθώς και με τόπους εθνικής μνήμης ή θρησκευτικής λατρείας· στα σημεία αυτά, συνιστάται να αφήνονται φυσικές ζώνες οικοτόνου ή να δημιουργούνται τέτοιες ζώνες με τη φύτευση θάμνων, αν δεν υπάρχουν, και τη συντήρησή τους·
- 18) όπου απαιτείται στο πλαίσιο των εφαρμοστέων τεχνικών μέτρων κατά τη διάρκεια εργασιών συντήρησης, συγκομιδής και κοπής, διαμορφώνονται διαδρομές υλοτομίας στις δασοσυστάδες υπό τη μορφή δασικών ζωνών χωρίς δέντρα και θάμνους, με πλάτος και απόσταση μεταξύ τους που καθιστούν δυνατή την εκτέλεση των εργασιών συντήρησης, συγκομιδής και κοπής·
- 19) χρήση χημικών μεθόδων προστασίας των δασών επιτρέπεται μόνον όταν είναι αδύνατη ή απρόσφορη η χρήση άλλων μεθόδων, λαμβανομένης πάντοτε υπόψη κατά την επιλογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων της ασφάλειας των προσώπων, των ζώων και του περιβάλλοντος.»

3. Ο νόμος περί προστασίας της φύσης

- 19 Τα άρθρα 48 έως 50 του νόμου περί προστασίας της φύσης ορίζουν ότι με κανονισμό που εκδίδει ο Υπουργός Περιβάλλοντος, με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Γεωργίας, καθορίζονται ιδίως τα προστατευόμενα είδη φυτών, ζώων και μυκήτων, οι απαγορεύσεις που τα αφορούν, καθώς και οι μέθοδοι προστασίας τους.
- 20 Τα άρθρα 51 και 52 του εν λόγω νόμου προβλέπουν τις απαγορεύσεις που μπορούν να προβλεφθούν όσον αφορά τα προστατευόμενα είδη ζώων και φυτών.
- 21 Το άρθρο 56 του ίδιου νόμου προβλέπει δυνατότητα των αρμόδιων αρχών να επιτρέπουν δραστηριότητες οι οποίες απαγορεύονται σύμφωνα με τα άρθρα 51 και 52.

4. Ο νόμος περί της προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον

- 22 Το άρθρο 44 του *ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (νόμου περί της προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον και την προστασία του, περί της συμμετοχής της κοινωνίας στην προστασία του περιβάλλοντος και περί των εκτιμήσεων των περιβαλλοντικών επιπτώσεων), της 3ης Οκτωβρίου 2008 (κωδικοποιημένο κείμενο Dz. U. του

2018, θέση 2018) (στο εξής: νόμος περί της προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον) παρέχει στις περιβαλλοντικές οργανώσεις το δικαίωμα συμμετοχής στις διαδικασίες στις οποίες απαιτείται η συμμετοχή του κοινού, το δικαίωμα άσκησης διοικητικής προσφυγής κατά απόφασης που λαμβάνεται στο πλαίσιο διαδικασίας στην οποία απαιτείται η συμμετοχή του κοινού, καθώς και το δικαίωμα άσκησης προσφυγής ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων κατά της απόφασης αυτής.

5. Ο νόμος περί προστασίας του περιβάλλοντος

- 23 Σύμφωνα με το άρθρο 323 του *ustawa – Prawo ochrony środowiska* (νόμου περί προστασίας του περιβάλλοντος), της 27ης Απριλίου 2001 (κωδικοποιημένο κείμενο Dz. U. του 2019, θέση 1396) (στο εξής: νόμος περί προστασίας του περιβάλλοντος):

«1. Όποιος αντιμετωπίζει άμεση απειλή ζημίας ή υπέστη ζημία λόγω παράνομης βλάβης του περιβάλλοντος μπορεί να αξιώσει από εκείνον που ευθύνεται για την απειλή ή τη βλάβη να αποκαταστήσει τη νόμιμη κατάσταση και να λάβει προληπτικά μέτρα, ιδίως μέσω της κατασκευής εγκαταστάσεων ή της τοποθέτησης εξοπλισμού για την αποτροπή της απειλής ή της βλάβης· αν αυτό είναι αδύνατο ή υπερβολικά δυσχερές, μπορεί να ζητήσει την παύση της δραστηριότητας στην οποία οφείλεται η απειλή ή η βλάβη.

2. Όταν η απειλή ή η βλάβη αφορά το περιβάλλον ως κοινό αγαθό, η αγωγή της παραγράφου 1 μπορεί να ασκηθεί από το Δημόσιο, από οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και από περιβαλλοντική οργάνωση.»

II. Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 24 Στις 20 Δεκεμβρίου 2011 η Επιτροπή κίνησε διαδικασία EU Pilot [φάκελος EUP(2011) 2856] και ζήτησε από τις πολωνικές αρχές διευκρινίσεις σχετικά με την προβλεπόμενη από την πολωνική νομοθεσία απαλλαγή από τις υποχρεώσεις που προβλέπουν οι οδηγίες για τους οικοτόπους και για τα πτηνά όσον αφορά τις δραστηριότητες δασικής διαχείρισης. Λαμβάνοντας υπόψη τις λύσεις που πρότειναν οι πολωνικές αρχές, η Επιτροπή αποφάσισε να περατώσει τη διαδικασία EU Pilot.
- 25 Η Επιτροπή υπό το πρίσμα των πληροφοριών και των καταγγελιών που υποβλήθηκαν στη συνέχεια έκρινε ότι συνέτρεχε παραβίαση του δικαίου της Ένωσης. Επιπλέον, η Επιτροπή επισήμανε ότι το πολωνικό δίκαιο δεν παρείχε στις περιβαλλοντικές οργανώσεις τη δυνατότητα να προσβάλουν διά της διοικητικής και της δικαστικής οδού τα σχέδια διαχείρισης δασών και ότι, ως εκ τούτου, συνέτρεχε παράβαση της υποχρέωσης διασφάλισης της ένδικης προστασίας των δικαιωμάτων που παρέχουν στις περιβαλλοντικές οργανώσεις οι οδηγίες για τους οικοτόπους και για τα πτηνά.
- 26 Στις 20 Ιουλίου 2018 η Επιτροπή απηύθυνε στη Δημοκρατία της Πολωνίας προειδοποιητική επιστολή με την οποία υποστήριξε, πρώτον, ότι το κράτος μέλος αυτό, θεσπίζοντας εθνικές διατάξεις βάσει των οποίων η διαχείριση των δασών που στηρίζεται στην ορθή πρακτική δεν παραβαίνει καμία διάταξη για την προστασία της φύσης από τις προβλεπόμενες στις οδηγίες για τα πτηνά και για τους οικοτόπους, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως δ', το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', και το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους, καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, το άρθρο 5, στοιχεία α', β' και δ', και το άρθρο 9 της οδηγίας για τα

πτηνά. Δεύτερον, το εν λόγω θεσμικό όργανο υποστήριξε ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, εμποδίζοντας τις περιβαλλοντικές οργανώσεις να προσβάλουν δικαστικώς τα σχέδια δασικής διαχείρισης τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε περιοχή Natura 2000 και, κατά συνέπεια, εξαιρώντας από την αποτελεσματική δικαστική προστασία τα δικαιώματα των περιβαλλοντικών οργανώσεων τα οποία απορρέουν από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους και αφορούν τα σχέδια δασικής διαχείρισης, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, σε συνδυασμό με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 216, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το άρθρο 47 του Χάρτη, καθώς και από το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Όρχους.

- 27 Στις 20 Σεπτεμβρίου 2018 η Δημοκρατία της Πολωνίας απάντησε στην εν λόγω προειδοποιητική επιστολή.
- 28 Στις 26 Ιουλίου 2019 η Επιτροπή εξέδωσε αιτιολογημένη γνώμη, την οποία η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέλαβε αυθημερόν, εμμένοντας στις αιτιάσεις που είχε διατυπώσει με την προειδοποιητική επιστολή και ζητώντας ταυτόχρονα από τη Δημοκρατία της Πολωνίας να λάβει, εντός δύο μηνών από την παραλαβή της αιτιολογημένης γνώμης, τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς αυτήν.
- 29 Στις 26 Σεπτεμβρίου 2019 η Δημοκρατία της Πολωνίας απάντησε στην αιτιολογημένη γνώμη, αμφισβητώντας τις προβαλλόμενες από την Επιτροπή παραβάσεις και αναγγέλλοντας, όσον αφορά την πρώτη αιτίαση του θεσμικού αυτού οργάνου, την προσεχή θέσπιση νέων διατάξεων με σκοπό την αποσαφήνιση της κατάστασης της ισχύουσας νομοθεσίας.
- 30 Κρίνοντας την απάντηση αυτή μη ικανοποιητική, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή.

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 31 Με έγγραφο της 7ης Ιουλίου 2022, η Επιτροπή, απαντώντας σε ερωτήσεις του Δικαστηρίου, ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι η μνεία στο αιτητικό του δικογράφου της προσφυγής στη γλώσσα διαδικασίας του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας για τους οικοτόπους και του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά οφειλόταν αποκλειστικά σε σφάλμα εκ παραδρομής και διόρθωσε το αίτημά της κατά τρόπο ώστε αυτό να μην αναφέρεται πλέον στις εν λόγω διατάξεις αλλά, αντιστοίχως, στο άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας για τους οικοτόπους και στο άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά.
- 32 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι το αντικείμενο της προσφυγής που ασκείται δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ οριοθετείται κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία που προβλέπει η διάταξη αυτή και, συνεπώς, η αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής και η προσφυγή πρέπει να στηρίζονται σε πανομοιότυπες αιτιάσεις (πρβλ. απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Κύπρου, C-515/14, EU:C:2016:30, σκέψη 12).
- 33 Η απαίτηση αυτή εξυπηρετεί τον σκοπό της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας ο οποίος κατά πάγια νομολογία είναι να δοθεί στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος η δυνατότητα, αφενός, να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις τις οποίες υπέχει από το δίκαιο της Ένωσης και, αφετέρου, να προβάλλει λυσιτελώς τους αμυντικούς του ισχυρισμούς κατά των αιτιάσεων που διατυπώνει η Επιτροπή [πρβλ. απόφαση της 8ης Μαρτίου 2022, Επιτροπή κατά Ηνωμένου

Βασιλείου (Καταπολέμηση της απάτης που συνίστατο στη δήλωση δασμολογητέας αξίας χαμηλότερης της πραγματικής), C-213/19, EU:C:2022:167, σκέψη 131 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

34. Εν προκειμένω, διαπιστώνεται, αφενός, ότι τόσο στην προειδοποιητική επιστολή όσο και στην επιχειρηματολογία που αναπτύσσει στο δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή αναφέρεται συστηματικά στο άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας για τους οικοτόπους και στο άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά, χωρίς να κάνει αναφορά στις εσφαλμένες διατάξεις που μνημονεύονται στο αιτητικό της προσφυγής στη γλώσσα διαδικασίας. Αφετέρου, η μνεία των εσφαλμένων διατάξεων ουδόλως παραπλάνησε τη Δημοκρατία της Πολωνίας, δεδομένου ότι τόσο στο υπόμνημα αντικρούσεως όσο και στο υπόμνημα ανταπαντήσεως το κράτος μέλος αυτό αναφέρεται με συνέπεια στο άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας για τους οικοτόπους και στο άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά.
35. Κατά συνέπεια, η Δημοκρατία της Πολωνίας ήταν προδήλως σε θέση να προβάλει λυσιτελώς τους αμυντικούς της ισχυρισμούς κατά των αιτιάσεων που διατύπωσε η Επιτροπή στο πλαίσιο τόσο της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας όσο και της υπό κρίση προσφυγής, χωρίς τα εκ παραδρομής σφάλματα που εκτέθηκαν στη σκέψη 31 της παρούσας απόφασης να επηρεάσουν καθ' οιονδήποτε τρόπο τα δικαιώματα άμυνας του εν λόγω κράτους μέλους.
36. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, διαπιστώνεται ότι η πρώτη αιτίαση της προσφυγής της Επιτροπής πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως δ', το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', και το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους, καθώς και το άρθρο 4, παράγραφος 1, το άρθρο 5, στοιχεία α', β' και δ', και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά.

IV. Επί της προσφυγής

A. Επί της πρώτης αιτιάσεως

1. Επί της παραβάσεως των διατάξεων που αφορούν την προστασία των ειδών

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

37. Με την πρώτη αιτίαση, η Επιτροπή υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η θέσπιση διάταξης του πολωνικού δικαίου κατά την οποία η διαχείριση των δασών που στηρίζεται στην ορθή πρακτική δεν παραβαίνει καμία διάταξη για την προστασία της φύσης από εκείνες που εμπίπτουν στις απαιτήσεις των οδηγιών για τα πτηνά και για τους οικοτόπους αποτελεί εσφαλμένη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των προαναφερθεισών διατάξεων των συγκεκριμένων οδηγιών.
38. Όσον αφορά την προστασία των ειδών, η Επιτροπή υπενθυμίζει με το δικόγραφο της προσφυγής της ότι τα άρθρα 12 και 13 της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 5 της οδηγίας για τα πτηνά προβλέπουν την υποχρέωση θέσπισης συστημάτων αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που απαριθμούνται στο παράρτημα IV, στοιχείο α', της οδηγίας για τους οικοτόπους και των φυτικών ειδών που απαριθμούνται στο παράρτημα IV, στοιχείο β', της ίδιας οδηγίας, καθώς και την υποχρέωση προστασίας των αγρίων πτηνών, σύμφωνα με την οδηγία για τα πτηνά. Επιπλέον, μολονότι το άρθρο 16 της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 9 της οδηγίας

για τα πτηνά επιτρέπουν παρεκκλίσεις ή εξαιρέσεις από τις εν λόγω υποχρεώσεις, οι παρεκκλίσεις ή οι εξαιρέσεις αυτές πρέπει εντούτοις, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, να ερμηνεύονται στενά.

- 39 Πλην όμως, κατά την Επιτροπή, η πολωνική νομοθεσία δεν πληροί τις απαιτήσεις ορθής μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο και δεν προβλέπει νομικό πλαίσιο για συνεκτικό σύστημα απαγορεύσεων και παρεκκλίσεων το οποίο να συνάδει με τις ανωτέρω διατάξεις των δύο οδηγιών.
- 40 Συναφώς, όσον αφορά το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών, το οποίο προβλέπει ότι η διαχείριση των δασών σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ορθής δασοκομικής πρακτικής δεν συνιστά παραβίαση των διατάξεων του νόμου περί προστασίας της φύσης, η Επιτροπή επισημαίνει, ειδικότερα, ότι ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν προβλέπει την κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους προϋπόθεση σύμφωνα με την οποία η δραστηριότητα δεν πρέπει να παραβλάπτει «τη διατήρηση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των πληθυσμών των συγκεκριμένων ειδών στην περιοχή της φυσικής του[ς] κατανομής».
- 41 Στο ως άνω πλαίσιο, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο κανονισμός αυτός δεν προβλέπει καμία απαγόρευση των δασοκομικών εργασιών στους τόπους αυτούς ή υποχρέωση παύσης τους αν διαπιστωθεί η ύπαρξη προστατευόμενων ειδών.
- 42 Επιπλέον, σε αντίθεση προς τις επιταγές του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους και του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά, ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν προβλέπει ότι η παρέκκλιση από τους κανόνες προστασίας των ειδών είναι δυνατή μόνον εφόσον δεν υπάρχει άλλη «αποτελεσματική» ή «ικανοποιητική» λύση.
- 43 Ο εν λόγω κανονισμός δεν προβλέπει εξάλλου καμία υποχρέωση εφαρμογής ενός από τους λόγους παρέκκλισης ή εξαίρεσης που προβλέπονται στο άρθρο 16 της οδηγίας για τους οικοτόπους ή στο άρθρο 9 της οδηγίας για τα πτηνά.
- 44 Ως προς το ζήτημα αυτό, η Επιτροπή εκθέτει, όσον αφορά τις απαγορεύσεις του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και γ', της οδηγίας για τους οικοτόπους, ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η περί προθέσεως προϋπόθεση όσον αφορά τη σύλληψη ή τη θανάτωση δείγματος των ειδών που αφορά η διάταξη αυτή πληρούται επίσης και όταν ο αυτουργός της πράξης αποδέχθηκε απλώς την πιθανότητα σύλληψης ή θανάτωσης (πρβλ. απόφαση της 4ης Μαρτίου 2021, *Föreningen Skydda Skogen*, C-473/19 και C-474/19, EU:C:2021:166, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Η ερμηνεία αυτή ισχύει και για το άρθρο 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας για τα πτηνά.
- 45 Η Επιτροπή αναφέρεται εξάλλου στο από 6 Μαρτίου 2018 έγγραφο του γενικού διευθυντή κρατικών δασών προς τους διευθυντές των περιφερειακών διευθύνσεων κρατικών δασών με το οποίο ο γενικός διευθυντής διαπίστωσε ότι, μολονότι η εφαρμογή του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής είναι προαιρετική, εντούτοις στην περίπτωση εργασιών που δεν συνάδουν με τις διατάξεις του, ο κύριος του δάσους οφείλει κάθε φορά να ζητεί παρέκκλιση, ήτοι τη συναίνεση της αρμόδιας αρχής προστασίας της φύσης για την εκτέλεση των συγκεκριμένων εργασιών. Κατά την άποψη της Επιτροπής, το εν λόγω έγγραφο επιβεβαιώνει ότι σκοπός του άρθρου 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών είναι η καθιέρωση μιας γενικής εξαίρεσης από την υποχρέωση να ζητείται ατομική παρέκκλιση.

- 46 Με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Δημοκρατία της Πολωνίας αντιτείνει ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 48 έως 50 του νόμου περί προστασίας της φύσης, ο Υπουργός Περιβάλλοντος καθορίζει, με κανονισμό, τα εμπύπτοντα στις διάφορες κατηγορίες προστασίας είδη φυτών, ζώων και μυκήτων για τα οποία είναι αναγκαίος ο καθορισμός ζωνών προστασίας των ενδιαιτημάτων τους και των σχετικών με αυτά τόπων (και, όσον αφορά τα ζώα, επίσης των τόπων αναπαραγωγής και συνήθους παρουσίας) και τα οποία, σύμφωνα με τον νόμο περί προστασίας της φύσης, προστατεύονται με κατάλληλες απαγορεύσεις τις οποίες προβλέπουν τα άρθρα 51 και 52. Κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτών, τα ιδιαίτερης αξίας είδη προστατεύονται βάσει αντίστοιχων κανονισμών του Υπουργού Περιβάλλοντος περί προστασίας των ειδών.
- 47 Η εισαγωγή στην πολωνική έννομη τάξη των απαιτήσεων ορθής δασοκομικής πρακτικής δεν τροποποίησε τις αρχές που απορρέουν από τα άρθρα 48 έως 50 του νόμου περί προστασίας της φύσης και των εκτελεστικών του κανονισμών που προβλέπουν απαγορεύσεις όσον αφορά αυστηρώς προστατευόμενα είδη.
- 48 Κατά την Πολωνική Κυβέρνηση, ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο των διατάξεων του νόμου περί της προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον και του *ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie* (νόμου περί πρόληψης και αποκατάστασης των ζημιών στο περιβάλλον), της 13ης Απριλίου 2007 (κωδικοποιημένο κείμενο, Dz. U. του 2020, θέση 2187) (στο εξής: νόμος περί πρόληψης και αποκατάστασης των ζημιών στο περιβάλλον). Η υποχρέωση να διατηρούνται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης οι πληθυσμοί των ειδών απορρέει από τις διατάξεις των νόμων αυτών. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν προβλέπει *expressis verbis* την προϋπόθεση ότι η επίμαχη δραστηριότητα δεν πρέπει να παραβιάζει «τη διατήρηση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των πληθυσμών των [...] ειδών στην περιοχή της φυσικής του[ς] κατανομής» δεν σημαίνει ότι οι διατάξεις του αντιβαίνουν στις κρίσιμες διατάξεις των οδηγιών για τους οικοτόπους και για τα πτηνά.
- 49 Κατά την Πολωνική Κυβέρνηση, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν προβλέπει καμία υποχρέωση παύσης των δασοκομικών εργασιών στους επίμαχους τόπους αντικρούεται από το γράμμα της παραγράφου 1, σημείο 3, του κανονισμού.
- 50 Αν διαπιστωθεί η ύπαρξη τόπων παρουσίας προστατευόμενων ειδών, ο κύριος του δάσους έχει υποχρέωση να τροποποιήσει την εκτέλεση των δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισης λαμβάνοντας περιοριστικά μέτρα για την αποτροπή της εκ προθέσεως θανάτωσης, καταστροφής ή διατάραξης. Αν ο κύριος του δάσους προτίθεται να εκτελέσει δραστηριότητες δασικής διαχείρισης σε ζώνη ή τόπο όπου διαπιστώθηκε η ύπαρξη προστατευόμενου είδους, έχει υποχρέωση να ζητήσει ατομική παρέκκλιση βάσει των γενικών προϋποθέσεων του άρθρου 56 του νόμου περί προστασίας της φύσης, οι οποίες αντικατοπτρίζουν τις προϋποθέσεις που προβλέπουν το άρθρο 16 της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 9 της οδηγίας για τα πτηνά.
- 51 Η Δημοκρατία της Πολωνίας προσθέτει ότι ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής προβλέπει συμπληρωματική προστασία των ειδών σε σχέση με την προβλεπόμενη από τις γενικές νομοθετικές διατάξεις. Ειδικότερα, υπάρχει το ενδεχόμενο άτομο προστατευόμενου είδους να αλλάξει ενδιαίτημα μετά την κατάρτιση του σχεδίου υποχρεώσεων διατήρησης για συγκεκριμένη περιοχή Natura 2000. Σε μια τέτοια περίπτωση, χάρη στις επιτόπιες επισκέψεις, ο κύριος του δάσους μπορεί να αποτρέψει ακόμη και ακούσιες δυσμενείς συνέπειες.

- 52 Δεδομένου ότι το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών δεν παρεκκλίνει από τις διατάξεις των οδηγιών που καθορίζουν τις απαιτήσεις προστασίας των ειδών, δεν είναι αναγκαίο ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής να περιλαμβάνει τις προϋποθέσεις και τα στοιχεία που απαριθμούνται στο άρθρο 16 της οδηγίας για τους οικοτόπους και στο άρθρο 9 της οδηγίας για τα πτηνά.
- 53 Όσον αφορά το από 6 Μαρτίου 2018 έγγραφο του γενικού διευθυντή κρατικών δασών, το οποίο επικαλείται η Επιτροπή, η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι δεν περιέχει δεσμευτική ερμηνεία του άρθρου 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών.
- 54 Απαντώντας στο επιχείρημα που προέβαλε η Επιτροπή βάσει της απόφασης της 4ης Μαρτίου 2021, *Föreningen Skydda Skogen* (C-473/19 και C-474/19, EU:C:2021:166), η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι οι εν στενή εννοία δραστηριότητες δασικής διαχείρισης δεν αποτελούν δραστηριότητες που συνίσταται στην εκ προθέσεως καταστροφή ή θανάτωση δειγμάτων προστατευόμενων ειδών.
- 55 Επιπλέον, κατά την άποψη του κράτους μέλους αυτού, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η αρχή που εξέδωσε τον κανονισμό για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής θέλησε τη σύλληψη ή τη θανάτωση ενός δείγματος προστατευόμενου ζωικού είδους ή τουλάχιστον αποδέχθηκε την πιθανότητα σύλληψης ή θανάτωσης.
- 56 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το επιχείρημα της Δημοκρατίας της Πολωνίας ότι ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής εφαρμόζεται και πρέπει να εξετάζεται από κοινού με τις αντίστοιχες διατάξεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας δεν βρίσκει έρεισμα ούτε στις διατάξεις του κανονισμού ούτε στην πρακτική που ακολουθείται κατά την εφαρμογή του.
- 57 Όσον αφορά τη δυνατότητα τροποποίησης των δασοκομικών εργασιών την οποία επικαλείται η Δημοκρατία της Πολωνίας, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, όταν έχει διαπιστωθεί η ύπαρξη προστατευόμενων ειδών στη συγκεκριμένη ζώνη, η μεταβολή του τρόπου εκτέλεσης των εργασιών δεν εγγυάται ότι οι επίμαχες δραστηριότητες δεν θα προκαλέσουν ενοχλήσεις ή τον θάνατο δειγμάτων των προστατευόμενων αυτών ειδών.
- 58 Απαντώντας στο επιχείρημα της Δημοκρατίας της Πολωνίας σχετικά με την απόφαση της 4ης Μαρτίου 2021, *Föreningen Skydda Skogen* (C-473/19 και C-474/19, EU:C:2021:166), η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι επιτηδευματίες που εκτελούν δραστηριότητες δασικής διαχείρισης ενδέχεται να έχουν επίγνωση του κινδύνου καταστροφής των οικοτόπων ή των ειδών και να τον αποδέχονται.
- 59 Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Δημοκρατία της Πολωνίας επαναλαμβάνει ότι ο Υπουργός Περιβάλλοντος θέσπισε απαγορεύσεις σχετικά με ορισμένα είδη ακριβώς βάσει των άρθρων 48 έως 50 του νόμου περί προστασίας της φύσης. Πλην όμως, δεδομένου ότι στο άρθρο 14b του νόμου περί δασών δεν γίνεται αναφορά στις διατάξεις αυτές του νόμου περί προστασίας της φύσης, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παραβίασε τις απαγορεύσεις των άρθρων 12 και 13 της οδηγίας για τους οικοτόπους και του άρθρου 5 της οδηγίας για τα πτηνά.

- 60 Επιπλέον, καμία διάταξη του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν προβλέπει παρέκκλιση από τις απαγορεύσεις των άρθρων 12 και 13 της οδηγίας για τους οικοτόπους ή του άρθρου 5 της οδηγίας για τα πτηνά. Κατά συνέπεια, δεν είναι αναγκαίο ο κανονισμός αυτός να προβλέπει τις απαιτήσεις που απορρέουν από το άρθρο 16 της οδηγίας για τους οικοτόπους και από το άρθρο 9 της οδηγίας για τα πτηνά.
- 61 Κατά την άποψη του εν λόγω κράτους μέλους, η Επιτροπή ερμηνεύει την απαίτηση σχετικά με την τροποποίηση του τρόπου εκτέλεσης των εργασιών κατά τρόπο υπερβολικά γενικό και εσφαλμένο, παρουσιάζοντάς την σαν απαίτηση η οποία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα διατάραξη ή καταστροφή τόπου αναπαραγωγής ή ανάπαυσης.
- 62 Η Δημοκρατία της Πολωνίας προσθέτει ότι η τροποποίηση του τρόπου εκτέλεσης των εργασιών μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, ανάλογα ιδίως με την τοποθεσία, τις επιτόπιες συνθήκες, τη διάρκεια των εργασιών, τη σύνθεση των ειδών, τη συγκόμωση και, κυρίως, το αντικείμενο της προστασίας και τη βιολογία του συγκεκριμένου είδους.
- 63 Όσον αφορά την απόφαση της 4ης Μαρτίου 2021, *Föreningen Skydda Skogen* (C-473/19 και C-474/19, EU:C:2021:166), η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει, αφενός, ότι οι δραστηριότητες δασικής διαχείρισης δεν αποτελούν πράξεις εκ προθέσεως θανάτωσης ή σύλληψης δείγματος είδους, κατά την έννοια της απόφασης αυτής. Αφετέρου, κατά την παράγραφο 1, σημείο 3, του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής, αν ο κύριος του δάσους διαπιστώσει, ιδίως στο πλαίσιο επιτόπιας επιθεώρησης, την ύπαρξη προστατευόμενου είδους, υποχρεούται να λάβει μέτρα για την τροποποίηση της εκτέλεσης των αρχικών εργασιών, ώστε να αποτραπεί η εκ προθέσεως σύλληψη ή θανάτωση. Οι ρυθμίσεις αυτές συνάδουν με τη συγκεκριμένη απόφαση.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 64 Όσον αφορά, πρώτον, την οδηγία για τους οικοτόπους, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο της 12, παράγραφος 1, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί για τα ζωικά είδη που αφορά η διάταξη αυτή ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, το οποίο να απαγορεύει τις δραστηριότητες που απαριθμούνται στα στοιχεία α' έως δ' της παραγράφου 1.
- 65 Ειδικότερα, το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους προβλέπει, στο στοιχείο α', την απαγόρευση κάθε μορφής σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση, στο στοιχείο β', την απαγόρευση να παρενοχλούνται εκ προθέσεως τα εν λόγω είδη, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση, στο στοιχείο γ', την απαγόρευση της εκ προθέσεως καταστροφής ή της συλλογής των αυγών στο φυσικό περιβάλλον και, στο στοιχείο δ', την απαγόρευση πρόκλησης βλάβης ή καταστροφής των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης.
- 66 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας για τους οικοτόπους προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις απαιτούμενες διατάξεις ώστε να θεσπισθεί για τα φυτικά είδη που αφορά η διάταξη αυτή ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας, το οποίο να απαγορεύει την εκ προθέσεως αποκομιδή καθώς και τη συλλογή, κοπή, εκρίζωση ή καταστροφή δειγμάτων των εν λόγω φυτικών ειδών, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους.

- 67 Παράλληλα, το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους ορίζει ότι τα κράτη μέλη, υπό τον όρο ότι δεν υπάρχει άλλη αποτελεσματική λύση και ότι η παρέκκλιση δεν παραβιάζει τη διατήρηση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των πληθυσμών των συγκεκριμένων ειδών στην περιοχή της φυσικής τους κατανομής, μπορούν να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις, μεταξύ άλλων, των άρθρων 12 και 13 της ίδιας οδηγίας στις περιπτώσεις που απαριθμούνται στα στοιχεία α' έως ε' του άρθρου 16, παράγραφος 1.
- 68 Όσον αφορά, δεύτερον, την οδηγία για τα πτηνά, το άρθρο της 5 προβλέπει ότι, με την επιφύλαξη των άρθρων της 7 και 9, τα κράτη μέλη υιοθετούν τα αναγκαία μέτρα για να εγκαθιδρύσουν ένα γενικό καθεστώς προστασίας όλων των ειδών πτηνών που αναφέρονται στο άρθρο 1 και περιλαμβάνουν ειδικότερα την απαγόρευση των δραστηριοτήτων που απαριθμούνται στα στοιχεία α' έως ε' του άρθρου 5.
- 69 Συγκεκριμένα, το άρθρο 5 της οδηγίας για τα πτηνά προβλέπει, στο στοιχείο α', την απαγόρευση της εκ προθέσεως θανάτωσης ή σύλληψης πτηνών με οιονδήποτε τρόπο, στο στοιχείο β', την απαγόρευση της εκ προθέσεως καταστροφής ή βλάβης των φωλιών και των αυγών και της αφαιρέσεως των φωλιών και, στο στοιχείο δ', την απαγόρευση της σκόπιμης ενόχλησης των πτηνών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως, όταν αυτή έχει σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς σκοπούς της συγκεκριμένης οδηγίας.
- 70 Παράλληλα, το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά ορίζει ότι τα κράτη μέλη μπορούν, για τους λόγους που απαριθμούνται στη διάταξη αυτή να μην εφαρμόσουν τις διατάξεις των άρθρων 5 έως 8 της οδηγίας αυτής, εφόσον δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις.
- 71 Όσον αφορά την οδηγία για τους οικοτόπους, αφενός, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τα άρθρα της 12, 13 και 16 αποτελούν ένα συνεπές σύνολο κανόνων που αποσκοπούν στη διασφάλιση προστασίας των πληθυσμών των οικείων ειδών και, επομένως, οποιαδήποτε παρέκκλιση που είναι ασυμβίβαστη προς την οδηγία αυτή παραβιάζει τόσο τις απαγορεύσεις των άρθρων 12 ή 13 αυτής όσο και τον κανόνα κατά τον οποίο παρεκκλίσεις μπορούν να εγκρίνονται σύμφωνα με το άρθρο 16 της ίδιας οδηγίας (απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2005, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, C-6/04, EU:C:2005:626, σκέψη 112).
- 72 Εξάλλου, το Δικαστήριο, τονίζοντας ότι οι οικοτόποι και τα απειλούμενα είδη ανήκουν στη φυσική κληρονομιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα η λήψη μέτρων διατήρησης να αποτελεί κοινή ευθύνη όλων των κρατών μελών, διευκρίνισε ότι, στο πλαίσιο της οδηγίας για τους οικοτόπους, η οποία θέτει περίπλοκους και τεχνικούς κανόνες στον τομέα του δικαίου του περιβάλλοντος, τα κράτη μέλη υποχρεούνται ειδικώς να μεριμνούν ώστε η νομοθεσία τους που αποσκοπεί στη μεταφορά της εν λόγω οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο να είναι σαφής και ακριβής (πρβλ. απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-46/11, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:146, σκέψεις 26 και 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 73 Αφετέρου, όσον αφορά την οδηγία για τα πτηνά, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τα κριτήρια βάσει των οποίων τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από τις απαγορεύσεις που προβλέπονται στην οδηγία πρέπει να περιλαμβάνονται σε εθνικές διατάξεις επαρκώς σαφείς και ακριβείς, δεδομένου ότι η ακριβής μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο έχει ιδιαίτερη σημασία σε ζητήματα όπου η διαχείριση της κοινής κληρονομιάς έχει ανατεθεί στα κράτη μέλη, όσον αφορά το έδαφος του καθενός από αυτά (απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 2012, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-192/11, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:44, σκέψη 56).

- 74 Στην υπό κρίση υπόθεση, επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών, η διαχείριση των δασών σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ορθής δασοκομικής πρακτικής δεν συνιστά παραβίαση των διατάξεων σχετικά με την προστασία ορισμένων φυσικών πόρων, σχηματισμών και στοιχείων, και ιδίως των διατάξεων του άρθρου 51 και του άρθρου 52 του νόμου περί προστασίας της φύσης.
- 75 Πλην όμως, ο νόμος περί προστασίας της φύσης μεταφέρει στην πολωνική έννομη τάξη τις διατάξεις των οδηγιών για τους οικοτόπους και για τα πτηνά. Ειδικότερα, οι διατάξεις των άρθρων 51 και 52 του νόμου αυτού προβλέπουν τις απαγορεύσεις σχετικά με τα προστατευόμενα ζωικά και φυτικά είδη και, κατά τη Δημοκρατία της Πολωνίας, θεσπίστηκαν, μεταξύ άλλων, για την εφαρμογή των άρθρων 12 και 13 της οδηγίας για τους οικοτόπους και του άρθρου 5 της οδηγίας για τα πτηνά.
- 76 Ως προς το ζήτημα αυτό, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών έχει γενική διατύπωση και ευρύτατο περιεχόμενο. Πράγματι, η διάταξη αυτή θεσπίζει, όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα της, τεκμήριο ότι η διαχείριση των δασών όταν γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν συνιστά παραβίαση, μεταξύ άλλων, των άρθρων 51 και 52 του νόμου περί προστασίας της φύσης. Υπό τις συνθήκες αυτές, επιτρέπει, κατ' αποτέλεσμα και με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης προς τις εν λόγω απαιτήσεις, γενική παρέκκλιση, για τους σκοπούς των δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισης, από τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου που θέτουν σε εφαρμογή τα άρθρα 12 και 13 της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 5 της οδηγίας για τα πτηνά, στην περίπτωση που οι δραστηριότητες αυτές ενέχουν πράξεις τις οποίες οι εν λόγω διατάξεις των οδηγιών απαγορεύουν.
- 77 Όσον αφορά το επιχείρημα της Δημοκρατίας της Πολωνίας ότι η δασική διαχείριση δεν περιλαμβάνει εργασίες που ενέχουν τέτοιες απαγορευμένες πράξεις, διαπιστώνεται ότι βάσει του άρθρου 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών μπορούν να επιτραπούν γενικά οι δραστηριότητες δασικής διαχείρισης, ακόμη και όταν αυτές ενδέχεται να ενέχουν πράξεις απαγορευμένες δυνάμει των εθνικών διατάξεων που θέτουν σε εφαρμογή τα άρθρα 12 και 13 της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 5 της οδηγίας για τα πτηνά και ιδίως πράξεις που συνίστανται στην εκ προθέσεως καταστροφή ή θανάτωση δειγμάτων προστατευόμενων ειδών.
- 78 Το Δικαστήριο έχει κρίνει συναφώς ότι οι απαγορεύσεις του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως γ', της οδηγίας για τους οικοτόπους μπορούν να εφαρμοστούν σε δραστηριότητες, όπως οι δραστηριότητες δασοκομίας, οι οποίες προδήλως δεν έχουν ως αντικείμενο την εκ προθέσεως σύλληψη, θανάτωση ή παρενόχληση ζωικών ειδών ή την εκ προθέσεως καταστροφή ή συλλογή αυγών (απόφαση της 4ης Μαρτίου 2021, *Föreningen Skydda Skogen*, C-473/19 και C-474/19, EU:C:2021:166, σκέψη 53).
- 79 Κατά συνέπεια, το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών ενδέχεται να ερμηνευθεί και να εφαρμοστεί από τις εθνικές αρχές ως παρέκκλιση από το σύνολο των πολωνικών διατάξεων που μεταφέρουν στην εσωτερική έννομη τάξη τις διατάξεις των οδηγιών για τους οικοτόπους και για τα πτηνά και ιδίως ως παρέκκλιση από τις διατάξεις που θέτουν σε εφαρμογή τα άρθρα 12 και 13 της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 5 της οδηγίας για τα πτηνά.
- 80 Εν συνεχεία, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών και η παράγραφος 1 του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν πληρούν τις προβλεπόμενες στο άρθρο 16 της οδηγίας για τους οικοτόπους και στο άρθρο 9 της οδηγίας για

τα πτηνά προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να τηρούν τα κράτη μέλη που προτίθενται να παρεκκλίνουν, μεταξύ άλλων, από τα άρθρα 12 και 13 της οδηγίας για τους οικοτόπους και από το άρθρο 5 της οδηγίας για τα πτηνά.

- 81 Πράγματι, από τη σύγκριση μεταξύ, αφενός, του γράμματος της παραγράφου 1 του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής, στην οποία απαριθμούνται οι εν λόγω απαιτήσεις, και, αφετέρου, των περιπτώσεων στις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις των οδηγιών για τους οικοτόπους και για τα πτηνά, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 16, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως ε', της οδηγίας για τους οικοτόπους και του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως γ', της οδηγίας για τα πτηνά, συνάγεται ότι οι απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν αντιστοιχούν στις περιπτώσεις οι οποίες προβλέπονται από τις δύο οδηγίες.
- 82 Ως προς το ζήτημα αυτό, η προβλεπόμενη στο άρθρο 16 της οδηγίας για τους οικοτόπους προϋπόθεση ότι δεν πρέπει να υπάρχει άλλη αποτελεσματική λύση και ότι η παρέκκλιση δεν παραβιάζει τη διατήρηση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των πληθυσμών των συγκεκριμένων ειδών στην περιοχή της φυσικής τους κατανομής, δεν περιλαμβάνεται στον κανονισμό για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής, χωρίς να είναι κρίσιμο για τη διαπίστωση αυτή το ζήτημα αν η τήρηση όλων των απαιτήσεων ορθής πρακτικής καθιστά δυνατό να διατηρηθούν τα επίμαχα είδη σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, όπως φαίνεται να υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, η Δημοκρατία της Πολωνίας. Ομοίως, στις διατάξεις του εν λόγω κανονισμού δεν προβλέπεται η προϋπόθεση του άρθρου 9 της οδηγίας για τα πτηνά ότι πρέπει να μην υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις.
- 83 Επιπλέον, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, η παράγραφος 1 του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν περιέχει καμία αναφορά στους λόγους παρέκκλισης που προβλέπονται στο άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους και στο άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά.
- 84 Τέλος, μολονότι η Δημοκρατία της Πολωνίας διατείνεται επίσης ότι τις προϋποθέσεις παρέκκλισης που προβλέπονται στο άρθρο 16 της οδηγίας για τους οικοτόπους και στο άρθρο 9 της οδηγίας για τα πτηνά πληρούν άλλες πολωνικές νομοθετικές διατάξεις, εντούτοις, ακόμη και αν υποθεθεί ότι αυτό αποδεικνύεται, σε μια τέτοια περίπτωση θα υπήρχε αντίφαση μεταξύ, αφενός, της γενικής παρέκκλισης που προβλέπει το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών και, αφετέρου, των άλλων αυτών νομοθετικών διατάξεων οι οποίες φέρονται ως εφαρμοστέες.
- 85 Πλην όμως, τυχόν αντίφαση μεταξύ των διαφόρων εθνικών διατάξεων όχι μόνο ενέχει παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου, αλλά είναι επίσης ικανή να παραπλανήσει τις διοικητικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή των διατάξεων οδηγίας της Ένωσης όσον αφορά τον τρόπο εφαρμογής του καθεστώτος προστασίας (πρβλ. απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 2012, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-192/11, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:44, σκέψη 58).
- 86 Το ότι το ενδεχόμενο αυτό είναι υπαρκτό φαίνεται, εξάλλου, να επιβεβαιώνεται εν προκειμένω, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από το από 6 Μαρτίου 2018 έγγραφο του γενικού διευθυντή κρατικών δασών προς τους διευθυντές των περιφερειακών διευθύνσεων κρατικών δασών, το οποίο επικαλείται η Επιτροπή, ο γενικός διευθυντής εκκινούσε από την παραδοχή ότι ο κύριος του δάσους δεν υποχρεούται να ζητήσει παρέκκλιση για δασοκομικές εργασίες οι οποίες συνάδουν με τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής.

87 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι ο Πολωνός νομοθέτης, θεσπίζοντας το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών, το οποίο προβλέπει ότι η διαχείριση των δασών σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ορθής δασοκομικής πρακτικής δεν συνιστά παραβίαση των διατάξεων σχετικά με την προστασία ορισμένων φυσικών πόρων, σχηματισμών και στοιχείων, παραβίασε τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 12, παράγραφος 1, το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', και το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους, καθώς και από το άρθρο 5, στοιχεία α', β' και δ', και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά.

2. Επί της παραβίασης των διατάξεων σχετικά με την προστασία των οικοτόπων

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

- 88 Όσον αφορά την προστασία των οικοτόπων, η Επιτροπή υπενθυμίζει, με το δικόγραφο της προσφυγής, ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά επιβάλλουν τη λήψη μέτρων προστασίας για συγκεκριμένες ζώνες. Πλην όμως, η εφαρμογή του άρθρου 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών και του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής σημαίνει ότι δεν είναι πλέον αναγκαία στην Πολωνία η θέσπιση και η εφαρμογή μέτρων προστασίας για τις ζώνες αυτές, κατά παράβαση των εν λόγω διατάξεων των οδηγιών για τους οικοτόπους και για τα πτηνά.
- 89 Κατά την Επιτροπή, το Δικαστήριο έχει κρίνει συναφώς ότι εθνικές διατάξεις των οποίων η θέσπιση και η εφαρμογή δεν αφορά συγκεκριμένες ζώνες δεν πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους, ούτε διασφαλίζουν την πρακτική αποτελεσματικότητά του, δεδομένου ότι τα μέτρα διατήρησης κάθε συγκεκριμένης ζώνης πρέπει να είναι πλήρη, σαφή και επακριβή (πρβλ. απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-849/19, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:1047, σκέψεις 77 και 85).
- 90 Ο δε κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν πληροί τις απαιτήσεις για τις οποίες έγινε λόγος στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης, δεδομένου ότι είναι πολύ γενικός.
- 91 Κατά την άποψη της Επιτροπής, υπάρχει ο κίνδυνος απαλλαγής από την υποχρέωση να τηρούνται οι αρχές διατήρησης των συγκεκριμένων τόπων, περιλαμβανομένων των περιοχών Natura 2000, στην περίπτωση που η συγκεκριμένη δραστηριότητα συνάδει με την ορθή πρακτική, σύμφωνα με το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών. Κατά συνέπεια, υφίσταται ο κίνδυνος μη εφαρμογής των μέτρων διατήρησης που μπορούν να προσδιοριστούν στα σχέδια διατήρησης του δικτύου Natura 2000.
- 92 Πλην όμως, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να εγκρίνουν παρεμβάσεις που είναι πιθανό να θέσουν σε σοβαρό κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά των τόπων οι οποίοι περιλαμβάνουν τύπους φυσικών οικοτόπων και/ή είδη προτεραιότητας (πρβλ. απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-404/09, EU:C:2011:768, σκέψη 163).
- 93 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, για τους ανωτέρω λόγους, καθώς και για εκείνους που εξέθεσε όσον αφορά την παράβαση, εκ μέρους της Δημοκρατίας της Πολωνίας, των άρθρων 12 και 16 της οδηγίας για τους οικοτόπους και των άρθρων 5 και 9 της οδηγίας για τα πτηνά, πρέπει να διαπιστωθεί ότι το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών και ο κανονισμός για τις

απαιτήσεις ορθής πρακτικής συνιστούν εσφαλμένη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της προβλεπόμενης στο άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους υποχρέωσης αποφυγής της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών.

- 94 Με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Δημοκρατία της Πολωνίας αντιτείνει ότι, σύμφωνα με την πολωνική νομοθεσία, για τις δραστηριότητες δασικής διαχείρισης πρέπει να τηρούνται τα μέτρα προστασίας που καθορίζονται στα σχέδια ειδικών υποχρεώσεων διατήρησης των περιοχών Natura 2000.
- 95 Κατά το άρθρο 46 του νόμου περί της προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον, όλα τα σχέδια δασικής διαχείρισης στη ζώνη Natura 2000 υπόκεινται, πριν την έγκρισή τους, στη διαδικασία στρατηγικής αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στο πλαίσιο της οποίας αναλύονται οι συνέπειες των σχεδιαζόμενων μέτρων στη ζώνη Natura 2000. Κατά το άρθρο 55, παράγραφος 2, του νόμου αυτού, το σχέδιο μπορεί να εγκριθεί, στην περίπτωση που από τη στρατηγική αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων προκύπτει ότι ενδέχεται να υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις στη ζώνη Natura 2000, μόνον εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 34 του νόμου περί προστασίας της φύσης.
- 96 Σκοπός του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής είναι ακριβώς η αποτροπή των πιθανών συγκρούσεων με τους σκοπούς διατήρησης των ζωνών Natura 2000 οι οποίοι ισχύουν για τους τόπους προστατευόμενων ειδών, μέσω του προσδιορισμού τους και της εν συνεχεία μεταβολής του τρόπου εκτέλεσης των δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισης. Δεδομένου ότι οι δραστηριότητες δασικής διαχείρισης πρέπει να είναι σύμφωνες με τα σχέδια υποχρεώσεων διατήρησης και τα σχέδια διατήρησης των ζωνών Natura 2000, η Δημοκρατία της Πολωνίας τονίζει ο κανονισμός αυτός δεν απαλλάσσει τους κυρίους των δασών από την υποχρέωση να τηρούν τα εν λόγω σχέδια.
- 97 Όσον αφορά τη φερόμενη παράβαση του άρθρου 6, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους, η Επιτροπή δεν προσκόμισε κανένα αποδεικτικό στοιχείο προς στήριξη των ισχυρισμών της και απλώς διατυπώνει το συμπέρασμα ότι υπάρχει «κίνδυνος» να μην εφαρμοστούν τα μέτρα προστασίας που ορίζονται στα σχέδια διατήρησης.
- 98 Επιπλέον, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η Επιτροπή, όταν εξετάζει την τήρηση του άρθρου 6, παράγραφος 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους, δεν μπορεί να αξιολογεί την επίμαχη εθνική νομοθεσία χωρίς να λαμβάνει υπόψη το κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται. Η Επιτροπή θα πρέπει να αποδείξει ότι τα μέτρα που λήφθηκαν κατ' εφαρμογή της αμφισβητούμενης νομοθεσίας δεν είναι ικανά να αποτρέψουν τη χειροτέρευση των οικοτόπων (απόφαση της 4ης Μαρτίου 2010, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-241/08, EU:C:2010:114, σκέψη 23).
- 99 Όσον αφορά ειδικότερα τις διατάξεις του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής, η Δημοκρατία της Πολωνίας τονίζει ότι είναι παρόμοιες με εκείνες που ορίζονται στα σχέδια υποχρεώσεων διατήρησης για τις διάφορες περιοχές Natura 2000 και ότι προβλέπουν μέτρα που συμβάλλουν με τον τρόπο αυτό στη βελτίωση και στη διαφύλαξη των οικοτόπων, καθώς και στην αποτροπή της παρενόχλησης των ειδών. Κατά συνέπεια, ο κανονισμός αυτός διασφαλίζει την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των σκοπών του άρθρου 6, παράγραφος 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους.
- 100 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατά το σαφές γράμμα τόσο του άρθρου 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών όσον και του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής, η παρέκκλιση καταλαμβάνει και τα μέτρα διατήρησης κατά την έννοια του

άρθρου 6, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους και του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά. Μολονότι η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ορθώς ότι υπάρχουν άλλα μέτρα διατήρησης, δεν λαμβάνει εντούτοις θέση επί του ενδεχομένου κατά γράμμα ερμηνείας των διατάξεων που θεσπίζουν τόσο ευρεία παρέκκλιση.

- 101 Κατά την άποψη της Επιτροπής, η παρέκκλιση που προβλέπεται στις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών και του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής καταλαμβάνει τις διατάξεις του νόμου περί προστασίας της φύσης οι οποίες μεταφέρουν στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά, όπερ αντιβαίνει άνευ άλλου τινός στις δύο οδηγίες. Το θεσμικό αυτό όργανο τονίζει ότι αποτέλεσμα της επίμαχης παρέκκλισης είναι ότι συγκεκριμένες πρακτικές λογίζονται συμβατές με την υποχρέωση διατήρησης που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους, για τον μοναδικό λόγο ότι είναι σύμφωνες με τον κανονισμό για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής. Πλην όμως, ο κανονισμός αυτός δεν αρκεί για να δικαιολογηθεί παρέκκλιση από τις διατάξεις των οδηγιών για τους οικοτόπους και για τα πτηνά.
- 102 Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Δημοκρατία της Πολωνίας υπογραμμίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι δραστηριότητες δασικής διαχείρισης που εκτελούνται βάσει του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής αποκλίνουν από τους κανόνες που καθορίζονται στα επιμέρους σχέδια υποχρεώσεων διατήρησης και στα επιμέρους σχέδια διατήρησης των περιοχών Natura 2000. Πλην όμως, κατά το άρθρο 33, παράγραφος 1, του νόμου περί προστασίας της φύσης, οι δραστηριότητες δασικής διαχείρισης που εκτελούνται σε περιοχή Natura 2000 δεν μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις όσον αφορά τους σκοπούς διατήρησης που ισχύουν στη συγκεκριμένη ζώνη. Ο κανόνας αυτός ισχύει επίσης και για τις δραστηριότητες δασικής διαχείρισης που εκτελούνται βάσει του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής.
- 103 Απαντώντας στο επιχείρημα της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά, η Δημοκρατία της Πολωνίας προβάλλει ότι το άρθρο 33, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί προστασίας της φύσης προβλέπει ρητώς ότι απαγορεύεται η ανάληψη οποιασδήποτε δραστηριότητας η οποία ενδέχεται να υποβαθμίσει την κατάσταση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων φυτικών και ζωικών ειδών για την προστασία των οποίων έχει οριστεί η περιοχή Natura 2000 ή η οποία μπορεί να βλάψει τα είδη για την προστασία των οποίων ορίστηκε η περιοχή Natura 2000. Το γράμμα της πολωνικής αυτής διάταξης δεν αφήνει καμία αμφιβολία ως προς το ότι αυτή εφαρμόζεται και όταν οι δραστηριότητες δασικής διαχείρισης εκτελούνται βάσει του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 104 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους, για τις ειδικές ζώνες διατήρησης, τα κράτη μέλη καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων και των ειδών που αφορά η διάταξη.

- 105 Η παράγραφος 2 του άρθρου 6 ορίζει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις ειδικές ζώνες διατήρησης να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν ορισθεί, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σημαντικές όσον αφορά τους στόχους της συγκεκριμένης οδηγίας.
- 106 Το δε άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά προβλέπει, για τα είδη που αφορά, μέτρα ειδικής διατηρήσεως σχετικά με τον οικοτόπό τους, ώστε να εξασφαλιστεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή τους στη ζώνη εξαπλώσεώς τους.
- 107 Όσον αφορά την προστασία των οικοτόπων, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους και στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι διατάξεις αυτές επιτάσσουν όχι μόνο τη θέσπιση των μέτρων διατηρήσεως που είναι αναγκαία για την παραμονή σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των προστατευόμενων οικοτόπων και ειδών εντός της οικείας περιοχής, αλλά επίσης, και προ πάντων, την ουσιαστική εφαρμογή των μέτρων αυτών, ώστε να μην καταστούν οι διατάξεις αυτές άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας [απόφαση της 17ης Απριλίου 2018, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Δάσος της Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, σκέψη 213].
- 108 Επιπλέον, η ακριβής μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 6 της οδηγίας για τους οικοτόπους, το οποίο προβλέπει την προστασία των οικοτόπων των ειδών, έχει ιδιαίτερη σημασία όταν, όπως προβλέπει η οδηγία αυτή, η διαχείριση της κοινής κληρονομιάς έχει ανατεθεί στα κράτη μέλη, όσον αφορά το έδαφος του καθενός από αυτά (πρβλ. απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-849/19, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:1047, σκέψη 78).
- 109 Πλην όμως, πρέπει να επισημανθεί ότι, όπως διαπιστώθηκε στις σκέψεις 76 και 79 της παρούσας απόφασης, η προβλεπόμενη στο άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών παρέκκλιση από τις απαιτήσεις προστασίας των ζωικών και φυτικών ειδών έχει γενική διατύπωση και ευρύτατο περιεχόμενο. Κατά συνέπεια, ενδέχεται να ερμηνευθεί και να εφαρμοστεί από τις εθνικές αρχές ως παρέκκλιση από το σύνολο των διατάξεων που μεταφέρουν στην πολωνική έννομη τάξη τις διατάξεις των οδηγιών για τους οικοτόπους και για τα πτηνά.
- 110 Κατά συνέπεια, μολονότι, στο πλαίσιο της άμυνάς της, η Πολωνική Κυβέρνηση επικαλείται τις λοιπές πολωνικές νομοθετικές διατάξεις που θέτουν σε εφαρμογή το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά, επιβάλλεται εντούτοις η διαπίστωση ότι το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών και ο κανονισμός για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν διασφαλίζουν την απαιτούμενη σαφήνεια και ακρίβεια όσον αφορά τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο και την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων των οδηγιών για τους οικοτόπους και για τα πτηνά.
- 111 Ως προς το ζήτημα αυτό, κατά το μέτρο που η ίδια η Πολωνική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι οι απαιτήσεις ορθής πρακτικής «είναι παρόμοιες με εκείνες που ορίζονται» μεταξύ άλλων στα σχέδια διατήρησης για τις διάφορες περιοχές Natura 2000, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Πολωνική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί ότι οι απαιτήσεις ορθής πρακτικής δεν αντιστοιχούν απόλυτα με τις απαιτήσεις που απορρέουν από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά.

- 112 Εν πάση περιπτώσει, οι απαιτήσεις ορθής δασοκομικής πρακτικής που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του κανονισμού για τις απαιτήσεις ορθής πρακτικής έχουν γενική εφαρμογή στις δασοκομικές δραστηριότητες, ανεξάρτητα από τα χαρακτηριστικά των ζωνών στις οποίες αυτές εκτελούνται και, κατά συνέπεια, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα χαρακτηριστικά των οικοτόπων και των ειδών που ενδέχεται να επηρεαστούν από αυτές. Ως εκ τούτου, η τήρηση των απαιτήσεων ορθής δασοκομικής πρακτικής δεν μπορεί να διασφαλίσει την πλήρωση των ειδικών προϋποθέσεων οι οποίες απορρέουν από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά και αφορούν συγκεκριμένους οικοτόπους και συγκεκριμένα είδη.
- 113 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι ο Πολωνός νομοθέτης, θεσπίζοντας το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του νόμου περί δασών, το οποίο προβλέπει ότι η διαχείριση των δασών σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ορθής δασοκομικής πρακτικής δεν συνιστά παραβίαση των διατάξεων σχετικά με την προστασία ορισμένων φυσικών πόρων, σχηματισμών και στοιχείων, παραβίασε τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας για τους οικοτόπους, καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά.
- 114 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι είναι βάσιμη η πρώτη αιτίαση με την οποία προβάλλεται παράβαση του άρθρου 6, παράγραφοι 1 και 2, του άρθρου 12, παράγραφος 1, του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', και του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας για τους οικοτόπους, καθώς και του άρθρου 4, παράγραφος 1, του άρθρου 5, στοιχεία α', β' και δ', και του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα πτηνά.

B. Επί της δεύτερης αιτίαςσης

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

- 115 Με το δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατά το μέτρο που ο νόμος περί δασών προβλέπει ότι τα σχέδια δασικής διαχείρισης είναι εσωτερική πράξη, τα δικαιώματα των περιβαλλοντικών οργανώσεων δεν διασφαλίζονται. Ειδικότερα, ενώ ο νόμος περί δασών προβλέπει ρητώς ότι άλλες πράξεις των διοικητικών οργάνων περιβάλλονται τον τύπο διοικητικής απόφασης, το άρθρο 22, παράγραφος 1, του νόμου περί δασών δεν αναφέρεται σε τέτοια απόφαση και, επομένως, η πράξη έγκρισης σχεδίου δασικής διαχείρισης δεν έχει χαρακτήρα διοικητικής απόφασης.
- 116 Κατά την Επιτροπή, η αποκλειστικά εσωτερική φύση των πράξεων έγκρισης σχεδίων δασικής διαχείρισης επιβεβαιώνεται από τη νομολογία του Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Πολωνία). Το ανώτατο αυτό δικαστήριο επικύρωσε, με απόφαση της 12ης Μαρτίου 2014 (II OSK 2477/12), την απόρριψη ως απαράδεκτης προσφυγής κατά σχεδίου δασικής διαχείρισης που είχε ασκηθεί από περιβαλλοντική οργάνωση, για τον λόγο ότι η πράξη του Υπουργού Περιβάλλοντος για την έγκριση του σχεδίου αυτού δεν αποτελούσε διοικητική απόφαση δεκτική προσβολής ενώπιον δικαστηρίου.
- 117 Επίσης, με διάταξη της 17ης Οκτωβρίου 2017 (II OSK 2336/17), το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) επικύρωσε, για τους ίδιους λόγους, την απόρριψη ως απαράδεκτης, εκ μέρους του Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (διοικητικού δικαστηρίου της περιφέρειας της Βαρσοβίας), προσφυγής που άσκησε ο Rzecznik Praw Obywatelskich (Συνήγορος του Πολίτη, Πολωνία) κατά πράξης του Υπουργού Περιβάλλοντος για την έγκριση παραρτήματος σχεδίου δασικής διαχείρισης.

- 118 Συνεπώς, δεδομένου ότι η διαδικασία για την έγκριση σχεδίου δασικής διαχείρισης έχει «εσωτερικό» χαρακτήρα, δεν θεωρείται ως διαδικασία για την οποία απαιτείται η συμμετοχή του κοινού. Ως εκ τούτου, όσον αφορά τα σχέδια δασικής διαχείρισης, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις στερούνται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 44, παράγραφοι 1 έως 3, του νόμου περί της προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον διαδικαστικά δικαιώματά τους, μεταξύ των οποίων και το δικαίωμα άσκησης προσφυγής ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων κατά των αποφάσεων που λαμβάνονται στο πλαίσιο τέτοιας διαδικασίας, και έχουν μόνο το δικαίωμα να υποβάλουν παρατηρήσεις και προτάσεις, σύμφωνα με τα άρθρα 39 έως 41 του νόμου αυτού.
- 119 Κατά την άποψη της Επιτροπής, η ανωτέρω νομική κατάσταση δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους και με το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους, καθώς και με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου.
- 120 Κατά την Επιτροπή, το Δικαστήριο έχει κρίνει συναφώς ότι οι περιβαλλοντικές οργανώσεις που πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 2, παράγραφος 5, της Σύμβασης του Ώρχους πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να προσβάλουν, ασκώντας προσφυγή κατά το άρθρο 9, παράγραφος 2, Σύμβασης αυτής, όχι μόνον την απόφαση να μη διενεργηθεί η δέουσα εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του υπό εξέταση σχεδίου στην οικεία περιοχή, αλλά και, ενδεχομένως, τη διενεργηθείσα εκτίμηση στον βαθμό που ενέχει πλημμέλειες (πρβλ. απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, σκέψεις 58 έως 61).
- 121 Στο ως άνω πλαίσιο, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα σχέδια δασικής διαχείρισης πρέπει να χαρακτηριστούν ως «σχέδιο», κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, και ως «αποφάσεις», κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Σύμβασης του Ώρχους. Ως εκ τούτου, το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους έχει εφαρμογή στα σχέδια δασικής διαχείρισης και, επομένως, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις πρέπει να έχουν δυνατότητα συμμετοχής στις διαδικασίες περιβαλλοντικού ελέγχου των σχεδίων αυτών και προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου ή άλλου ανεξάρτητου και αμερόληπτου οργάνου για να διασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων τους.
- 122 Όσον αφορά την έννοια του όρου «σχέδιο», κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι είναι ευρύτερη του όρου «έργο» κατά την οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ 2012, L 26, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2015, L 174, σ. 44) (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment κ.λπ., C-293/17 και C-294/17, EU:C:2018:882, σκέψεις 65 και 66).
- 123 Δεδομένου ότι πολλές δραστηριότητες δασικής διαχείρισης εμπίπτουν στον στενότερο ορισμό του «έργου» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/92, κατά μείζονα λόγο θα πρέπει να χαρακτηρίζονται ως «σχέδια», κατά την έννοια της οδηγίας για τους οικοτόπους (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Inter-Environnement Wallonie και Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, σκέψη 123).
- 124 Όσον αφορά το επιχείρημα της Δημοκρατίας της Πολωνίας ότι η Σύμβαση του Ώρχους δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, όλα τα μέτρα που λαμβάνονται βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους

εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους (απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, σκέψη 56).

- 125 Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, από την απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2021, Stichting Varkens in Noord κ.λπ. (C-826/18, EU:C:2021:7, σκέψη 58), προκύπτει ότι οι περιβαλλοντικές οργανώσεις πρέπει να έχουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη ανεξάρτητα από τη συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με το συγκεκριμένο σχέδιο
- 126 Με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει κατ' αρχάς ότι η δεύτερη αιτίαση είναι απαράδεκτη καθόσον δεν πληροί τις απαιτήσεις σαφήνειας και ακρίβειας που έχει θέσει η νομολογία του Δικαστηρίου. Ειδικότερα, το επίπεδο της προστασίας που απορρέει από τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, όπως τις έχει διαμορφώσει η νομολογία του Δικαστηρίου και ισχύουν όσον αφορά το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, σε συνδυασμό με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη, είναι διαφορετικό από εκείνο που απορρέει από το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους.
- 127 Επιπλέον, η Επιτροπή δεν εξήγησε τους λόγους για τους οποίους η δεύτερη αιτίαση που προέβαλε με την προσφυγή της αφορά μόνο την αδυναμία των περιβαλλοντικών οργανώσεων να προσβάλουν δικαστικώς πράξεις έγκρισης σχεδίων δασικής διαχείρισης, μολονότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους μια μεγαλύτερη κατηγορία υποκειμένων δικαίου, ήτοι το ενδιαφερόμενο κοινό, θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα αυτό.
- 128 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι, σε κάθε περίπτωση, η δεύτερη αιτίαση είναι αβάσιμη.
- 129 Το κράτος μέλος αυτό υπενθυμίζει συναφώς ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι αποφάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους εμπίπτουν και στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους μόνον εφόσον καλύπτονται από το άρθρο της 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', ήτοι μόνον στην περίπτωση που αφορούν «δραστηριότητες», κατά την έννοια της διάταξης αυτής (πρβλ. απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, σκέψη 57).
- 130 Η Δημοκρατία της Πολωνίας προσθέτει ότι αντικείμενο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση ήταν μια συγκεκριμένη δραστηριότητα και όχι, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, η εκτίμηση εγγράφων σχεδιασμού, όπως τα σχέδια δασικής διαχείρισης.
- 131 Κατά την άποψη του κράτους μέλους αυτού, τα σχέδια δασικής διαχείρισης αποτελούν σχέδια, ήτοι πολιτική ή πρόγραμμα, και, επομένως, εμπίπτουν στο άρθρο 7 της Σύμβασης του Ώρχους. Ως προς το ζήτημα αυτό, πρέπει να τηρούνται οι απαιτήσεις του άρθρου 6, παράγραφοι 3, 4 και 8, της Σύμβασης. Αντιθέτως, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι τα σχέδια δασικής διαχείρισης μπορούν να θεωρηθούν ως «προτεινόμενες δραστηριότητες», κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Σύμβασης.
- 132 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα «έργα» αφορούν δράση (υλοποίηση, επέμβαση), ενώ τα «σχέδια» είναι έγγραφα (σχέδια, προγράμματα) που καταρτίζονται ή εγκρίνονται από μια αρχή μέσω ειδικής νομοθετικής διαδικασίας της οποίας την τήρηση επιτάσσουν νομοθετικές διατάξεις.

- 133 Η Δημοκρατία της Πολωνίας επισημαίνει ότι, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Σύμβασης του Ώρχους, τα συμβαλλόμενα μέρη καθορίζουν κατά πόσον η συγκεκριμένη προτεινόμενη δραστηριότητα εμπίπτει στο άρθρο 6. Πλην όμως, ούτε από το δίκαιο της Ένωσης ούτε από το πολωνικό δίκαιο προκύπτει ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται στα σχέδια δασικής διαχείρισης.
- 134 Επίσης, τα σχέδια δασικής διαχείρισης δεν μπορούν να θεωρηθούν ως σχέδια ή έργα από λειτουργική ή τελεολογική άποψη.
- 135 Κύριος σκοπός των σχεδίων δασικής διαχείρισης είναι η διαφύλαξη της αειφορίας, της συνέχειας και της βιωσιμότητας των δασών. Πλην όμως, στο δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή αντιλαμβάνεται εσφαλμένα τη δασική διαχείριση ως σειρά χωριστών σχεδίων ή έργων. Το θεσμικό αυτό όργανο προσεγγίζει το ζήτημα της κοπής δέντρων, ήτοι την υλοτομία, ως ζήτημα διακριτό από τη μελλοντική αναγέννηση και τις λοιπές δασοκομικές επεμβάσεις, χωρίς να λαμβάνει υπόψη ότι όλες αυτές οι παρεμβάσεις σχεδιάζονται για δεκαετείς περιόδους και ότι οι περίοδοι αυτές αποτελούν, στην πράξη, στοιχεία μιας συνεχούς και αδιάλειπτης διαδικασίας βιώσιμης διατήρησης των δασών.
- 136 Το κράτος μέλος αυτό καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι τα σχέδια δασικής διαχείρισης αποτελούν «δραστηριότητες» κατά την έννοια της Σύμβασης του Ώρχους και ότι εμπίπτουν, ως εκ τούτου, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης αυτής.
- 137 Όσον αφορά τη νομολογία των πολωνικών δικαστηρίων την οποία παραθέτει η Επιτροπή στο δικόγραφο της προσφυγής, η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι αυτή δεν αρκεί για να στηρίξει την επιχειρηματολογία που αναπτύσσει το θεσμικό αυτό όργανο στο πλαίσιο της δεύτερης αιτίας.
- 138 Συγκεκριμένα, κατά τη Δημοκρατία της Πολωνίας, οι αποφάσεις του Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (διοικητικού δικαστηρίου της περιφέρειας της Βαρσοβίας), της 30ής Απριλίου 2009 (IV SA/Wa 2036/08), της 14ης Ιουνίου 2012 (IV SA/Wa 516/12) και της 28ης Ιανουαρίου 2015 (IV SA/Wa 2004/14), επιβεβαιώνουν ότι οι πράξεις του Υπουργού Περιβάλλοντος για την έγκριση σχεδίων δασικής διαχείρισης πρέπει να περιβάλλονται τον τύπο διοικητικής απόφασης.
- 139 Περαιτέρω, η νομολογία του Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου) έχει επιβεβαιώσει ότι τα διοικητικά δικαστήρια έχουν την υποχρέωση να ερμηνεύουν την εθνική νομοθεσία κατά τρόπο σύμφωνο προς το δίκαιο της Ένωσης. Όσον αφορά τα σχέδια δασικής διαχείρισης, η σύμφωνη ερμηνεία που έχει γίνει δεκτή από τα διοικητικά δικαστήρια μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η πράξη έγκρισης σχεδίου δασικής διαχείρισης περιβάλλεται τον τύπο διοικητικής απόφασης η οποία είναι δεκτική προσφυγής ασκούμενης από τις περιβαλλοντικές οργανώσεις δυνάμει του άρθρου 44, παράγραφος 3, του νόμου περί της προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον.
- 140 Η Δημοκρατία της Πολωνίας προσθέτει ότι, σύμφωνα με την πολωνική νομοθεσία, είναι δυνατή η άσκηση, ενώπιον των τακτικών πολιτικών δικαστηρίων, αγωγής με αίτημα, κατ' ουσίαν, την αμφισβήτηση του σχεδίου δασικής διαχείρισης, ήτοι των δραστηριοτήτων που εκτελούνται κατ' εφαρμογή του.

- 141 Η Δημοκρατία της Πολωνίας εκθέτει επίσης ότι η δεύτερη αιτίαση είναι αβάσιμη *ratione materiae*. Ειδικότερα, δεδομένου ότι η Επιτροπή επικαλείται παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, αντικείμενο της δεύτερης αιτίασης θα έπρεπε να είναι μόνο τα σχέδια δασικής διαχείρισης τα οποία αφορούν δραστηριότητες δασικής διαχείρισης ικανές να επηρεάσουν σημαντικά περιοχές Natura 2000, μεμονωμένα ή από κοινού με άλλα σχέδια, και τα οποία, εκ του λόγου αυτού, πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο δέουσας εκτίμησης των επιπτώσεων τους στις περιοχές αυτές. Εντούτοις, μόνο ένα μέρος των δασών για τα οποία υπάρχουν σχέδια δασικής διαχείρισης καλύπτει ζώνες Natura 2000. Πλην όμως, στην επιχειρηματολογία που ανέπτυξε στο πλαίσιο της δεύτερης αιτίασης, η Επιτροπή ουδόλως διακρίνει μεταξύ των δύο αυτών περιπτώσεων.
- 142 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η προβληθείσα από τη Δημοκρατία της Πολωνίας ένσταση απαραδέκτου της δεύτερης αιτίασης είναι αβάσιμη.
- 143 Με την απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, *Lesoochránárske zoskupenie VLK* (C-243/15, EU:C:2016:838, σκέψη 63), το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι το άρθρο 47 του Χάρτη μπορεί να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Όρχους. Επιπλέον, με τις αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 2019, *Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland* κ.λπ. (C-197/18, EU:C:2019:824, σκέψη 32), και της 14ης Ιανουαρίου 2021, *Stichting Varkens in Nood* κ.λπ. (C-826/18, EU:C:2021:7, σκέψη 64), το Δικαστήριο έκρινε ότι η αυτοτελής έννοια του άρθρου 47 του Χάρτη αφορά μόνο την εκτίμηση του δικαιολογημένου ή μη χαρακτήρα των περιορισμών στο δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής. Πλην όμως, η υπό κρίση υπόθεση δεν αφορά περιορισμό του δικαιώματος αυτού, αλλά την έλλειψη πρόσβασης στη δικαιοσύνη όσον αφορά τις περιβαλλοντικές οργανώσεις.
- 144 Η Επιτροπή, απαντώντας στο επιχείρημα της Δημοκρατίας της Πολωνίας ότι η έννοια του «σχεδίου» πρέπει να οριστεί σύμφωνα με τις οδηγίες 2011/92 και 2001/42/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων (ΕΕ 2001, L 197, σ. 30), επισημαίνει ότι, μεταξύ της έγκρισης ενός σχεδίου δασικής διαχείρισης και της επέμβασης στο περιβάλλον υπό τη μορφή των δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισης, δεν μεσολαβεί κανένα άλλο στάδιο ελέγχου των δραστηριοτήτων αυτών στο πλαίσιο του οποίου θα μπορούσε να εκδοθεί διοικητική απόφαση δεκτική διοικητικής ή ένδικης προσφυγής.
- 145 Όσον αφορά την εθνική νομολογία την οποία επικαλείται η Δημοκρατία της Πολωνίας με το υπόμνημα αντικρούσεως για να στηρίξει την άποψή της ότι τα σχέδια δασικής διαχείρισης είναι δεκτικά ένδικης προσφυγής, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το κράτος μέλος αυτό αναφέρεται σε αποφάσεις ιεραρχικώς κατώτερου δικαστηρίου, ενώ τα επιχειρήματά της βασίζονται στη νομολογία του *Naczelny Sąd Administracyjny* (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου).
- 146 Εν πάση περιπτώσει, η δυνατότητα των πολωνικών δικαστηρίων να ερμηνεύουν το εσωτερικό δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς το δίκαιο της Ένωσης, δεν μπορεί να απαλλάξει τον Πολωνό νομοθέτη από την υποχρέωσή του να άρει την ασυμβατότητα του πολωνικού δικαίου προς το δίκαιο της Ένωσης.
- 147 Όσον αφορά το δικαίωμα υποβολής καταγγελιών και προτάσεων δυνάμει του άρθρου 221 του πολωνικού κώδικα διοικητικής διαδικασίας, κατά την Επιτροπή, το άρθρο αυτό δεν παρέχει τη δυνατότητα προσφυγής ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων κατά απόφασης για την έγκριση σχεδίου δασικής διαχείρισης.

- 148 Όσον αφορά τη δυνατότητα άσκησης προσφυγής ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων κατά της απόφασης σχετικά με τους περιβαλλοντικούς όρους για τα έργα για τα οποία απαιτείται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η Επιτροπή τονίζει ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου περί δασών, τα σχέδια δασικής διαχείρισης δεν θεωρούνται ως έργα για τα οποία απαιτούνται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και περιβαλλοντική άδεια.
- 149 Απαντώντας στο επιχείρημα που προέβαλε η Δημοκρατία της Πολωνίας επικαλούμενη τα άρθρα 322 έως 324 του νόμου περί προστασίας του περιβάλλοντος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι αγωγές δεν παρέχουν στις περιβαλλοντικές οργανώσεις τη δυνατότητα να προσβάλουν ευθέως ένα σχέδιο δασικής διαχείρισης ενώπιον των δικαστηρίων. Το ένδικο αυτό βοήθημα αφορά την αστική ευθύνη λόγω βλάβης του περιβάλλοντος, ενώ το τακτικό πολιτικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται της αγωγής δεν έχει την εξουσία να εξαλείψει από την πολωνική έννομη τάξη ένα σχέδιο δασικής διαχείρισης που ενέχει παρατυπίες.
- 150 Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν ανέφερε αν, κατά την άποψή της, είναι δυνατόν η ίδια πράξη, εν προκειμένω τα σχέδια δασικής διαχείρισης, να αποτελεί ταυτόχρονα «ειδική δραστηριότητα», κατά το άρθρο 6 της Σύμβασης του Ώρχους, και «σχέδιο/πρόγραμμα σχετικά με το περιβάλλον», κατά το άρθρο 7 της ίδιας Σύμβασης. Ειδικότερα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα σχέδια δασικής διαχείρισης αποτελούν σχέδια σχετικά με το περιβάλλον, κατά την έννοια τόσο του άρθρου 7 της Σύμβασης του Ώρχους όσο και του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/42, καθώς και των διατάξεων που μεταφέρουν τις νομικές αυτές πράξεις στην πολωνική έννομη τάξη, ήτοι μεταξύ άλλων του άρθρου 46 του νόμου περί της προσβάσεως σε πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον. Πλην όμως, κατά το άρθρο 7 της Σύμβασης του Ώρχους, τα σχέδια και τα προγράμματα σχετικά με το περιβάλλον δεν καλύπτονται από τις παραγράφους 3, 4 και 8 του άρθρου της 6, ενώ στο εν λόγω άρθρο 6 εμπίπτουν μόνο οι προτεινόμενες δραστηριότητες.
- 151 Η Δημοκρατία της Πολωνίας προσθέτει ότι το άρθρο 6 της Σύμβασης του Ώρχους αφορά τις «ειδικές δραστηριότητες», ενώ τα σχέδια δασικής διαχείρισης δεν προβλέπουν καμία συγκεκριμένη δραστηριότητα με μνεία ημερομηνίας και τόπου εκτέλεσής της, αλλά μόνο υποχρεώσεις που πρέπει να εκπληρωθούν εντός δεκαετούς περιόδου.
- 152 Τα σχέδια δασικής διαχείρισης και τα μέτρα που περιλαμβάνονται σε τέτοια σχέδια δεν περιλαμβάνονται στην απαρίθμηση του παραρτήματος Ι της Σύμβασης του Ώρχους και, κατά συνέπεια, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο α', της Σύμβασης αυτής. Όσον αφορά το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Σύμβασης του Ώρχους, τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν την εξουσία να καθορίζουν κατά πόσον η κάθε προτεινόμενη δραστηριότητα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου αυτού.
- 153 Όσον αφορά τα αστικά ένδικα βοηθήματα για την άρση των παρατυπιών των σχεδίων δασικής διαχείρισης, η Επιτροπή δεν εκθέτει τους λόγους για τους οποίους εκτιμά ότι τα βοηθήματα αυτά είναι ανεπαρκή και γιατί τις απαιτήσεις των διατάξεων που μνημονεύονται στη δεύτερη αιτίαση πληροί μόνο το δικαίωμα προσβολής των σχεδίων δασικής διαχείρισης ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.
- 154 Ως προς το ζήτημα αυτό, η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι μέσω των αγωγών καθίσταται δυνατή η παύση των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισης οι οποίες προβλέπονται σε σχέδιο δασικής διαχείρισης και των οποίων την εκτέλεση έχει εγκρίνει η τοπική δασική αρχή.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

α) Επί της ενστάσεως απαραδέκτου της δεύτερης αιτίας

- 155 Υπενθυμίζεται ευθύς εξ αρχής ότι, στο πλαίσιο προσφυγής βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, οι αιτιάσεις πρέπει να εκτίθενται στο δικόγραφο με τρόπο λογικά συνεπή και ακριβή, ούτως ώστε να παρέχεται στο κράτος μέλος και στο Δικαστήριο η δυνατότητα να αντιληφθούν επακριβώς την έκταση της προσαπτόμενης παραβιάσεως του δικαίου της Ένωσης, όπερ συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου το κράτος μέλος να μπορέσει να προβάλει λυσιτελώς τους αμυντικούς ισχυρισμούς του και το Δικαστήριο να μπορέσει να ελέγξει την ύπαρξη της προβαλλόμενης παραβάσεως [απόφαση της 28ης Απριλίου 2022, Επιτροπή κατά Βουλγαρίας (Επικαιροποίηση των θαλάσσιων στρατηγικών), C-510/20, EU:C:2022:324, σκέψη 17 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 156 Ειδικότερα, η Επιτροπή πρέπει να εκθέτει στο δικόγραφο της προσφυγής της με τρόπο λογικά συνεπή και λεπτομερή τους λόγους για τους οποίους σχημάτισε την πεποίθηση ότι το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος παρέβη κάποια από τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις Συνθήκες [απόφαση της 28ης Απριλίου 2022, Επιτροπή κατά Βουλγαρίας (Επικαιροποίηση των θαλάσσιων στρατηγικών), C-510/20, EU:C:2022:324, σκέψη 18 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 157 Στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή υποστήριξε με το δικόγραφο της προσφυγής ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, αποκλείοντας τη δυνατότητα των περιβαλλοντικών οργανώσεων να προσβάλουν δικαστικώς τα σχέδια δασικής διαχείρισης, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, σε συνδυασμό με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 216, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το άρθρο 47 του Χάρτη, καθώς και από το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους.
- 158 Αιτιολογώντας τη δεύτερη αιτίαση, η Επιτροπή τόνισε τη σχέση μεταξύ της ανωτέρω διάταξης της οδηγίας για τους οικοτόπους με τις συγκεκριμένες διατάξεις της Σύμβασης του Ώρχους και, επικουρικώς, με το άρθρο 216, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, ενώ ταυτόχρονα παράπεμψε στην κατά την άποψή της κρίσιμη εν προκειμένω νομολογία του Δικαστηρίου.
- 159 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η Επιτροπή δεν συμμορφώθηκε, όσον αφορά το δικόγραφο της προσφυγής, με τις υποχρεώσεις που υπέχει σύμφωνα με τη νομολογία που εκτέθηκε στις σκέψεις 155 και 156 της παρούσας απόφασης όσον αφορά τις ανωτέρω διατάξεις της Σύμβασης του Ώρχους και της Συνθήκης ΛΕΕ.
- 160 Αντιθέτως, στην εκτεθείσα στο δικόγραφο της προσφυγής επιχειρηματολογία δεν υπάρχει καμία αναφορά στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 47 του Χάρτη ούτε, κατά μείζονα λόγο, εξηγούνται οι λόγοι για τους οποίους οι διατάξεις αυτές του δικαίου της Ένωσης είναι κρίσιμες προκειμένου το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της δεύτερης αιτίας και, επομένως, δεν συντρέχει λόγος να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο της εξέτασης της αιτίας αυτής.
- 161 Εξάλλου, το επιχείρημα της Δημοκρατίας της Πολωνίας, που εκτέθηκε στη σκέψη 126 της παρούσας απόφασης, περί ανακολουθίας μεταξύ του αντικειμένου της προσφυγής και της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξε η Επιτροπή στο πλαίσιο της δεύτερης αιτίας αφορά την επί της ουσίας εξέταση της προσφυγής λόγω παραβάσεως.

- 162 Όσον αφορά το επιχείρημα της Δημοκρατίας της Πολωνίας το οποίο εκτέθηκε στη σκέψη 127 της παρούσας απόφασης, αρκεί η υπόμνηση ότι, στο πλαίσιο του συστήματος που καθιερώνει το άρθρο 258 ΣΛΕΕ, η Επιτροπή έχει διακριτική ευχέρεια για την άσκηση προσφυγής λόγω παραβάσεως και δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να εκτιμά τη σκοπιμότητα ασκήσεως της εν λόγω ευχέρειας (απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2010, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-48/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2010:704, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 163 Κατά συνέπεια, η Δημοκρατία της Πολωνίας αλυσιτελώς επικαλείται, προκειμένου να κριθεί απαράδεκτη η δεύτερη αιτίαση καθόσον αφορά τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, ότι η Επιτροπή δεν προβάλλει, στο πλαίσιο της αιτίας αυτής, την έλλειψη πρόσβασης στη δικαιοσύνη, σύμφωνα με την πολωνική ρύθμιση, του ενδιαφερόμενου κοινού στο σύνολό του (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 7ης Μαΐου 2009, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, C-530/07, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2009:292, σκέψη 30).
- 164 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να απορριφθεί η προβληθείσα από τη Δημοκρατία της Πολωνίας ένσταση απαραδέκτου της δεύτερης αιτίας της προσφυγής της Επιτροπής.

β) Επί της παραβάσεως

- 165 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.
- 166 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α', της Σύμβασης του Ώρχους προβλέπει ότι κάθε μέρος εφαρμόζει τις διατάξεις του άρθρου αυτού όσον αφορά αποφάσεις για το κατά πόσον θα επιτρέπονται προτεινόμενες δραστηριότητες που απαριθμούνται στο παράρτημα I. Κατά το στοιχείο β' της διάταξης αυτής, κάθε μέρος, σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο, εφαρμόζει επίσης τις διατάξεις του άρθρου 6 σε αποφάσεις για προτεινόμενες δραστηριότητες που δεν απαριθμούνται στο παράρτημα I οι οποίες δύνανται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και, για τον σκοπό αυτόν, καθορίζει κατά πόσον η εν λόγω προτεινόμενη δραστηριότητα υπόκειται σε αυτές τις διατάξεις.
- 167 Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους, κάθε μέρος, στο πλαίσιο της εθνικής του νομοθεσίας, εξασφαλίζει ότι το ενδιαφερόμενο κοινό το οποίο έχει επαρκές συμφέρον ή, εναλλακτικά, το οποίο ισχυρίζεται προσβολή δικαιώματος, σε περίπτωση που η διοικητική δικονομία ενός μέρους το απαιτεί ως προϋπόθεση, διαθέτει πρόσβαση σε διαδικασία επανεξέτασης ενώπιον δικαστηρίου ή/και άλλου ανεξάρτητου και αμερόληπτου φορέα που καθορίζεται δια νόμου, προκειμένου να προσβάλει την ουσιαστική και τυπική νομιμότητα οποιασδήποτε απόφασης, πράξης ή παράλειψης που υπόκειται στις διατάξεις του άρθρου 6 και, σε περίπτωση που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο και υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 3, άλλων σχετικών διατάξεων της Σύμβασης.

- 168 Ως προς τα σχέδια δασικής διαχείρισης, τα οποία αφορά η δεύτερη αιτίαση της προσφυγής της Επιτροπής, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, σημείο 6, του νόμου περί δασών ορίζει ότι ως σχέδιο δασικής διαχείρισης νοείται «το βασικό έγγραφο για τη δασική διαχείριση το οποίο καταρτίζεται για συγκεκριμένο τόπο, περιέχει περιγραφή και αξιολόγηση της κατάστασης του δάσους και εκθέτει τους σκοπούς, τις υποχρεώσεις και τις μεθόδους της δασικής διαχείρισης».
- 169 Κατά το άρθρο 22, παράγραφος 1, του νόμου περί δασών, ο Υπουργός Περιβάλλοντος εγκρίνει σχέδιο δασικής διαχείρισης για τα δάση που ανήκουν στο Δημόσιο και απλοποιημένα σχέδια δασικής διαχείρισης για τα δάση που αποτελούν πόρους της γεωργικής περιουσίας του Δημοσίου.
- 170 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ευθύς εξ αρχής ότι το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να εξετάσει προβλεπόμενο από την πολωνική νομοθεσία σχέδιο δασικής διαχείρισης υπό το πρίσμα της οδηγίας για τους οικοτόπους και εφάρμοσε συναφώς τις απαιτήσεις του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής [πρβλ. απόφαση της 17ης Απριλίου 2018, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Δάσος της Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, σκέψεις 106 έως 193].
- 171 Κατά συνέπεια, η διάταξη αυτή, που αφορά «[κ]άθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο», μπορεί να έχει εφαρμογή στα σχέδια δασικής διαχείρισης του άρθρου 22 του νόμου περί δασών.
- 172 Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ, αφενός, του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους και, αφετέρου, του άρθρου 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι αποφάσεις λαμβανόμενες από τις αρμόδιες εθνικές αρχές στο πλαίσιο του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους οι οποίες αφορούν αίτηση συμμετοχής στη διαδικασία αδειοδότησεως, το κατά πόσον είναι αναγκαία η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός σχεδίου σε προστατευόμενη περιοχή ή ακόμη την καταλληλότητα των συμπερασμάτων που συνάγονται από μια τέτοια εκτίμηση ως προς τους κινδύνους αυτού του σχεδίου για την ακεραιότητα μιας τέτοιας περιοχής, είτε είναι αυτοτελείς είτε περιλαμβάνονται σε απόφαση αδειοδότησεως, αποτελούν αποφάσεις οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους (απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, σκέψη 56).
- 173 Πράγματι, οι λαμβανόμενες από τις αρμόδιες αρχές αποφάσεις οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους και δεν αφορούν δραστηριότητα περιλαμβανόμενη στο παράρτημα Ι της Σύμβασης του Ώρχους, καλύπτονται από το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Σύμβασης αυτής και, επομένως, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου της 9, παράγραφος 2, στον βαθμό που οι αποφάσεις αυτές προϋποθέτουν ότι οι αρμόδιες αρχές εκτιμούν, πριν από οποιαδήποτε χορήγηση αδείας σε δραστηριότητα, εάν αυτή, υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, είναι ενδεχόμενο να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, σκέψη 57).
- 174 Όσον αφορά το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους, η διάταξη αυτή οριοθετεί το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη κατά τον καθορισμό των προβλεπόμενων σε αυτήν προϋποθέσεων ασκήσεως προσφυγής, στον βαθμό που έχει ως σκοπό να παράσχει «ευρεία πρόσβαση στη δικαιοσύνη» στο ενδιαφερόμενο κοινό, το οποίο περιλαμβάνει τις περιβαλλοντικές οργανώσεις που πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 2, παράγραφος 5, της Συμβάσεως αυτής (απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, σκέψη 58).

- 175 Διαπιστώνεται συναφώς ότι, μολονότι η Σύμβαση του Ώρχους, και ιδίως το άρθρο της 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', αφήνει στα κράτη μέρη ορισμένο περιθώριο εκτίμησης όσον αφορά την εξέταση των σημαντικών επιπτώσεων στο περιβάλλον μιας συγκεκριμένης δραστηριότητας, εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που εκτέθηκε στις σκέψεις 172 και 173 της παρούσας απόφασης, η οδηγία για τους οικοτόπους συγκεκριμενοποιεί τις απαιτήσεις που πρέπει να διατυπώνονται όσον αφορά τη σημασία των επιπτώσεων στο περιβάλλον στον τομέα του ευρωπαϊκού πλαισίου προστασίας της φύσης. Πλην όμως, οι αρνητικές επιπτώσεις επί των σκοπών διατήρησης των ευρωπαϊκών ζωνών προστασίας πρέπει να θεωρούνται κατ' αρχήν ως σημαντικές κατά την έννοια της διάταξης αυτής της Σύμβασης του Ώρχους και, συνεπώς, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις έχουν το δικαίωμα να ζητούν από τις αρμόδιες αρχές να ελέγχουν σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση κατά πόσον οι προτεινόμενες δραστηριότητες ενδέχεται να έχουν τέτοιες σημαντικές επιπτώσεις.
- 176 Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, συνάγεται το συμπέρασμα ότι το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους, προβλέπει υποχρέωση της Δημοκρατίας της Πολωνίας να διασφαλίζει τη δυνατότητα των περιβαλλοντικών οργανώσεων να προσφεύγουν ενώπιον των δικαστηρίων με αίτημα τον αποτελεσματικό έλεγχο της νομιμότητας, τόσο ουσιαστικής όσο και διαδικαστικής, των σχεδίων δασικής διαχείρισης, κατά την έννοια των διατάξεων του νόμου περί δασών, εφόσον τα σχέδια αυτά εμπίπτουν στο άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους.
- 177 Περαιτέρω, η νομοθεσία η οποία προβλέπει την πρόσβαση αυτή σε δικαστήριο πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις σαφήνειας και ακρίβειας που τίθενται στον τομέα του δικαίου περιβάλλοντος σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-46/11, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:146, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 178 Εν προκειμένω, λαμβανομένης υπόψη της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, διαπιστώνεται ότι η πολωνική νομοθεσία δεν πληροί τις απαιτήσεις που εκτέθηκαν στις σκέψεις 176 και 177 της παρούσας απόφασης.
- 179 Ειδικότερα, όσον αφορά το άρθρο 22, παράγραφος 1, του νόμου περί δασών, το οποίο προβλέπει ότι ο Υπουργός Περιβάλλοντος εγκρίνει σχέδιο δασικής διαχείρισης, η Επιτροπή επικαλέστηκε με το δικόγραφο της προσφυγής την εκτεθείσα στις σκέψεις 116 και 117 της παρούσας απόφασης νομολογία του Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου) κατά την οποία η εγκριτική πράξη δεν συνιστά διοικητική απόφαση δεκτική ένδικης προσφυγής.
- 180 Απαντώντας στο ανωτέρω επιχείρημα της Επιτροπής, η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν αμφισβητεί την ύπαρξη της εν λόγω νομολογίας, αλλά απλώς επικαλείται αποφάσεις ενός κατώτερου δικαστηρίου, ήτοι του Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (διοικητικού δικαστηρίου της περιφέρειας της Βαρσοβίας), οι οποίες συνηγορούν υπέρ της δυνατότητας προσβολής ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων της πράξης με την οποία ο Υπουργός Περιβάλλοντος εγκρίνει σχέδιο δασικής διαχείρισης.
- 181 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι δικαστικές αποφάσεις μεμονωμένες ή αποτελούσες ισχυρή μειοψηφία στο πλαίσιο μιας νομολογίας που ακολουθεί άλλη κατεύθυνση, ή ακόμα μια ερμηνεία ανατραπείσα από το ανώτατο εθνικό δικαστήριο, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2003, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-129/00, EU:C:2003:656, σκέψη 32).

- 182 Εν πάση περιπτώσει, όταν μια εθνική νομοθεσία αποτελεί το αντικείμενο αποκλινουσών ερμηνειών εκ μέρους των δικαστηρίων, οι οποίες δύνανται να ληφθούν υπόψη και εκ των οποίων οι μεν οδηγούν σε σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης εφαρμογή της εν λόγω νομοθεσίας, ενώ οι δε σε εφαρμογή μη συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης, πρέπει να διαπιστωθεί ότι, τουλάχιστον, η νομοθεσία αυτή δεν είναι αρκούντως σαφής ώστε να διασφαλίζει εφαρμογή σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2003, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-129/00, EU:C:2003:656, σκέψη 33).
- 183 Επιπλέον, η πρακτική των εθνικών αρχών, ακόμη και αν αποδειχθεί ότι είναι ικανή να διασφαλίσει εφαρμογή σύμφωνη προς τις διατάξεις της οδηγίας, δεν μπορεί αφ' εαυτής να έχει την απαιτούμενη σαφήνεια και ακρίβεια προκειμένου να πληρούνται οι απαιτήσεις της ασφάλειας δικαίου (πρβλ. απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 2012, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-192/11, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:44, σκέψη 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 184 Όσον αφορά το άρθρο 323 του νόμου περί προστασίας του περιβάλλοντος, το οποίο επικαλέστηκε η Δημοκρατία της Πολωνίας και προβλέπει, κατά το κράτος μέλος αυτό, ότι είναι δυνατή η άσκηση, ενώπιον των τακτικών πολιτικών δικαστηρίων, αγωγής με αίτημα, κατ' ουσίαν, την αμφισβήτηση των δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισης που εκτελούνται κατ' εφαρμογή σχεδίου δασικής διαχείρισης, διαπιστώνεται ότι, αφενός, η διάταξη αυτή απλώς παρέχει δικαίωμα άσκησης αγωγής σε όποιον αντιμετωπίζει άμεση απειλή ζημίας ή υπέστη ζημία λόγω παράνομης βλάβης του περιβάλλοντος.
- 185 Πλην όμως, το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους, που διασφαλίζει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τα μέλη του ενδιαφερόμενου κοινού, δεν προβλέπει συναφώς προϋπόθεση σχετικά με άμεση απειλή ζημίας ή ζημία λόγω παράνομης βλάβης του περιβάλλοντος.
- 186 Αφετέρου, το άρθρο 323 του νόμου περί προστασίας του περιβάλλοντος δεν προβλέπει τη δυνατότητα ελέγχου της νομιμότητας, τόσο ουσιαστικής όσο και διαδικαστικής, των σχεδίων δασικής διαχείρισης, αλλά επιτρέπει μόνο να ζητηθεί η αποκατάσταση της νόμιμης κατάστασης και η λήψη προληπτικών μέτρων, ιδίως μέσω της κατασκευής εγκαταστάσεων ή της τοποθέτησης εξοπλισμού για την αποτροπή της απειλής ή της βλάβης. Αν αυτό είναι αδύνατο ή υπερβολικά δυσχερές, μπορεί να ζητηθεί η παύση της δραστηριότητας στην οποία οφείλεται η απειλή ή η βλάβη.
- 187 Κατά συνέπεια, από τα στοιχεία που παρέσχε στο Δικαστήριο η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν μπορεί να συναχθεί ότι το ένδικο αυτό βοήθημα είναι ικανό να διασφαλίσει κατά τρόπο αποτελεσματικό τη δυνατότητα των περιβαλλοντικών οργανώσεων να ζητήσουν, όσον αφορά τα σχέδια δασικής διαχείρισης που εμπίπτουν στο άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, δικαστικό έλεγχο ο οποίος να καλύπτει το ουσιαστικό τους περιεχόμενο και τη διαδικασία έγκρισής τους.
- 188 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι είναι βάσιμη η δεύτερη αιτίαση με την οποία προβάλλεται παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Σύμβασης του Ώρχους.

V. Επί των δικαστικών εξόδων

- 189 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας ηττήθηκε, πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Η Δημοκρατία της Πολωνίας, θεσπίζοντας το άρθρο 14b, παράγραφος 3, του *ustawa o lasach* (νόμου περί δασών), της 28ης Σεπτεμβρίου 1991, όπως τροποποιήθηκε με τον *ustawa o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy o lasach* (νόμο για την τροποποίηση του νόμου περί προστασίας της φύσης και του νόμου περί δασών), της 16ης Δεκεμβρίου 2016, το οποίο προβλέπει ότι η διαχείριση των δασών σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ορθής δασοκομικής πρακτικής δεν συνιστά παραβίαση των διατάξεων σχετικά με την προστασία ορισμένων φυσικών πόρων, σχηματισμών και στοιχείων, και ιδίως των διατάξεων των άρθρων 51 και 52 του *ustawa o ochronie przyrody* (νόμου περί προστασίας της φύσης), της 16ης Απριλίου 2004, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, το άρθρο 12, παράγραφος 1, το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', και το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17/ΕΕ του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2013, καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, το άρθρο 5, στοιχεία α', β' και δ', και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17.
- 2) Η Δημοκρατία της Πολωνίας, παραλείποντας να θεσπίσει όλες τις αναγκαίες νομοθετικές διατάξεις προκειμένου να διασφαλίσει τη δυνατότητα των περιβαλλοντικών οργανώσεων να προσφεύγουν ενώπιον των δικαστηρίων με αίτημα τον αποτελεσματικό έλεγχο της νομιμότητας, τόσο ουσιαστικής όσο και διαδικαστικής, των σχεδίων δασικής διαχείρισης, κατά την έννοια των διατάξεων του νόμου περί δασών, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το άρθρο 9, παράγραφος 2, της σύμβασης για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα, η οποία υπεγράφη στο Ώρχους στις 25 Ιουνίου 1998 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2005/370/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 2005.
- 3) Καταδικάζει τη Δημοκρατία της Πολωνίας στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)